MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VI. Núm. 267 - Barcelona, dijous, 15 de març 1934

Ha fracassat un altre intent de vaga general.

Quan es convenceran els fautors d'aquesta mena d'agitacions que més fracassats són ells?

EL DARRER MOVIMENT VAGUISTA

Un remei contraindicat

La situació de la República segueix estancada. El Parlament i el carrer semblen morts. Ni l'un legisla, ni l'altre vibra. El govern fa la viu-viu sense pena ni glòria. Les masses, enervades per tot el bellugueig inútil a què les ha sotmès tot un sector enderiat a vincular la República amb una política de classe, no responen a l'esperó demagògic. La facilitat amb què la vaga de Madrid que s'anunciava general, revolucionària i organitzada per tota una coalició amb grans forces, ha resultat episòdica, restringida i neulida, farà reflexionar a tothom que vulgui tocar de peus a terra. El país està cansat, i això és tot.

La guàrdia civil patrullant prop de la Ciutat Universitària

I és greu. Més sagnant i més espectacular, una revolta és potser menys nociva al cos nacional que tot aquest marasme. Almenys és símptoma d'un mal menys perillós. Perquè ara les aigües estan ben mortes i en pot sortir tota mena de podridura.

Cal que ho reflexionin tots aquells que dugueren la República i no tenen altra solució possible que mantenir-la, i mantenir-la amb honor i eficàcia. Un sector d'ells—el socialisme espanyol, i encara una fracció que no és pas tot el partit i molt se'n falta—, en comptes de sumar la seva força a les altres republicanes, més aviat l'ha restat amb provatures falòrniques com la d'aquests dies. No han aconseguit interessar les multituds, però, en canvi, s'ha dividit el republicanisme i s'ha secundat la reacció. Hom s'ha llançat al moviment subversiu d'una manera banal i sentimental. Enfront d'un Parlament que no marxa, han volgut dreçar una revolució que no va. I han cregut que, a última hora, algun déu hi faria algun miracle.

El fracàs dels intentats desordres s'ha esdevingut. Ara, ningú no ho atribuirà a l'energia i l'encert d'aquest govern tan vacillant que tenim. Seria un contrasentit si, en les coses fàcils es sent feble, s'hagués tornat fort en un moment difícil. No; el fracàs ha estat al carrer i pel carrer.

Però el carrer tampoc no pot estar al costat de la inacció del govern i del Parlament. Les masses, de retop, pateixen de l'asfíxia política que s'observa arreu. La situació, a còpia d'acumular errors els uns i els altres, arriba a un grau màxim d'inconseqüència. Tenim un Parlament que no fa res de profit; però que seria perillós de dissoldre, ja que en els moments d'ara es decantaria més envers els sabotejadors de la República i els enemics de la mateixa institució parlamentària.

Les dretes es troben amb prou força per governar, però no segons llur programa propi.

Les esquerres que no tenen cohesió, la cerquen afanyosament, però tot i això no poden realitzar cap tasca sense tenir en compte que només són una minoria dins el Parlament. I al carrer, encara tenen menys importància, posats a fer de revolucionaris.

Tothom i tot, el règim i els seus homes, vells i nous, passen per una gran crisi d'incertesa. En aquests moments el poble no té qui el dirigeixi amb prou prestigi. La solució no és difícil. Tothom hi està interessat; però cal un grau més d'estudi; segons com, no hi hauria més remei que arribar a una treva política i tornar a posar en marxa la República, abans no vingui la corrupció de l'aigua estantissa.

I, essent les coses així, dóna la coincidència que segons quins sectors fan una cosa que és als antípodes de la solució veritable. Intenten intoxicar més l'ambient i fer més difícil una entesa d'homes de bona voluntat.

Sobretot obliden el núvol que plana per tot Europa. La seva ombra, alguns moments, ja s'ha arriscat a ennegrir els plans de la França. Allà on no s'ha trobat una solució intelligent, el feixisme—nom modern d'una cosa de sempre, la tirania—s'ha fet amo i senyor. Quan els pobles es troben desorientats, aleshores fan un gest de renunciament a condició que algú s'encarregui de salvar-los. La República Espanyola no seria cap excepció si les forces més interessades a conservar-li l'essència—de les quals la socialista n'és tant o més que les altres—s'entestessin a aplicar remeis contraindicats a la malaltia. Per ara el cos social, amb aquest últim experiment, ha dit ben clar que no vol ingerir-los. Cal que hi pensin tots els que van dur la República i tenen la sort lligada amb ella.

* * *

Quant al moviment que s'havia intentat a Barcelona, ni val la pena de parlar-ne. Ni tan sols es pot dir que hagi existit, car ben poc es ressentí la vida de la ciutat d'un atur que sols complimentaren unes dotzenes de coaccionistes.

Aquest fracàs tan rotund hauria de servir d'alliçonament als pertorbadors — si és que són esmenables — per sistema i sense solta.

A la pàg. 3:

Història de no acabar mai. **Prolongació de l'afer Stavisky,** per Josep Maria Planes

Alemanya 1934. **Polèmica religiosa en el III Reich,** per Fermí Vergés

A la pàg. 6:

La religió europea a través del geni literari, per Francesc Pujols

De Dijous — a Dijous

Tots els diaris d'ahir ho feien saber al públic: uns individus, que no pogueren ésser haguts, calaren foc a les flors i corones de la tomba del president Macià, prèvia ruixada amb un liquid inflamable, i esquinçaren la bandera catalana que en el mateix lloc hi havia.

Per ara, sense conèixer els autors ni poder suposar en quina mena de política militen — si és que del cretinisme se'n pot dir política —, no es pot acusar concretament els extremistes de dreta ni d'esquerra del fet repugnant que no pot trobar justificació ni atenuants qualsevulla que sigui la posició política de l'opinant. Es una qüestió de moral i de decència que està per damunt de les lluites de partit i de tota mena de lluites entre persones civilitzades.

Però l'opinió del carrer ha sospitat de dues menes de culpables, ja alludits més amunt: o els anarquistes de l'extrema dreta o els anarquistes de l'extrema esquerra, car d'anarquistes en són tant els uns com els altres.

Contra els primers, hom recorda el trist paper d'aquell Albiñana que en la sessió parlamentària en memòria del president Macià, féu un paper de caníbal perfectament deshonorable i ara li deu coure la manera com fou tractat a Barcelona en la seva darrera estada, desproporcionada encara als mereixements adquirits pel frenètic feixista espanyol.

Contra els segons, hom ha pensat en un gest de despit pel rotund fracàs del moviment vaguista, més immotivat que mai i menys seguit que en cap altra ocasió.

Tant si han estat els uns com els altres, el fet és igualment reprovable i només demostra la baixesa moral de llurs autors, que ni poden allegar com a excusa la cobdícia d'un guany material.

No hem cregut mai possible la unanimitat en res, ni en la professió de les idees ni en l'apreciació dels fets. Totes les doctrines i tots els homes poden ésser matèria de discussió i origen de parers contradictoris i oposats.

Però el fet del cementiri no té res a veure amb les opinions ni els homes. Es simplement una covarda profanació com només es podia acudir a uns salvatges mancats de tota moral.

Ara bé: es podria saber què han pretès els incendiaris? Siguin del cantó que siguin, llur gesta ingloriosa no pot fer altre efecte que el d'un revulsiu enèrgic, és a dir, un efecte contraproduent al que es proposaven.

Perquè, és impossible pensar altra cosa: aquest terrorisme lúgubre ha indignat totes les persones amb un mínimum de decència, però no pot haver esporuguit ningú.

Es una injúria més, i la més revoltant, contra els sentiments catalanistes i també contra els sentiments simplement humans. I aquesta mena d'injúries solen sortir cares als que les cometen, i més encara quan són el coronament d'una obra de vilipendi sistemàtic i de combat deslleial. — W.

MIRADOR INDISCRET

Pobrets

Per fi ha quedat resolt, segons sembla, el conflicte plantejat pels oficinistes d'aquesta Audiència.

Els relators i secretaris judicials s'hauran tret un bon pes del damunt!

El conflicte era, realment, important...

Pels passadissos del Palau de Justícia, corria de boca en boca una lamentació que les males llengües atribuïen al relator senyor F.

—Figureu-vos —hauria dit aquest — que tinc la vida muntada a base d'un guany calculat en divuit mil duros anys... Us adoneu del trasbals que em representarà concedir un augment als meus dependents?

D'un altre relator, el senyor O., es rumoreja que va reunir els empleats de la seva relatoria i els digué:

—Pagueu-me la contribució, la cèdula i els altres impostos semblants i atorgueu-me, en concepte de sou, cinc mil pessetes al mes. La resta del que es cobri, va per vosaltres. Accepteu la solució?

El bany del senyor Ramon

Després de la dimissió del senyor Tomàs Ramon del càrrec de Comissari general d'Ordre Públic, no s'ha parlat ja gairebé més, tot i que la cosa hi convidava, de les circumstàncies en què aquesta dimissió es produí.

Ens referim, sobretot, a l'incident originat per unes declaracions del senyor Ramon a *La Noche*, declaracions desmentides, però, per l'interessat.

Aqueixes declaracions, com és públic, indignaren el President de la Generalitat, el qual, i això és també públic, pregà el seu secretari que transmetes al senyor Ramon l'ordre de presentar-se sense pèrdua de temps al Palau de la Generalitat.

—Diuen que està al bany... — contestà l'Alavedra, quan hagué telefonat.

—Que es vesteixi de pressa i que vingui — cridà el senyor Companys.

El senyor Ramon es trobava als cinc minuts al Palau de la Generalitat.

Un periodista comentà:

—Ha anat molt de pressa! No haurà tingut temps de banyar-se.

—No us preocupeu — li contestà algú de la casa —. Ací, ara, el banyaran de sobres.

«Ella» estava documentada

Ploren les bones senyores i les senyoretes sentimentals de les tardes del teatre Barcelona, ploren les poca-virtuts de les nits de la Bodega del Colon...

La formosa actriu i l'arrogant actor es divorcien.

—Això s'ha d'arranjar, sigui com sigui — exclama una xicota.

—Aquesta separació és impossible! — remarca una altra.

Ah! Però, com arranjar-ho? Com evitar-la, la separació?

Entreu un moment al Jutjat...

Mireu aquest munt de papers; són acusacions fulminants!

Certificats d'hotel amb timbre mòbil i tot; noms concrets — Remedios, Genoveva... —; una lletra d'amor, al final de la qual uns llavis hi han estampat, a tall de signatura, el dibuix graciós d'una boca...

Corresponsals necròfags

La detenció de dos companys del sindicalista Rafael Arnau, que morí en un tiroteig amb uns agents de vigilància, en disposar-se a incendiar un tramvia, i el cadàver del qual fou trobat, cremat, posteriorment, vora del Pont del Dragó, ha ajudat a fer llum sobre aquell fet abans misteriós.

Les investigacions policíaques, després de les dues detencions alludides, han donat un gran pas.

En canvi, les informacions periodístiques, una volta aclarit el misteri, han perdut tot el gas.

Aquell cadàver mutilat per les flames havia constituït, per a alguns corresponsals, un assumpte dels que no en passen sovint.

Tant l'arribà a «explotar» algun d'ells, que un dia, en començar a cantar l'habitual conferència a Madrid, el taquígraf li advertí de seguida:

—*Cadaver, no!*

Els bells començaments

Reunió del Rotary Club. Com de costum, la reunió té lloc al Ritz, al voltant d'una taula, a l'hora de dinar.

Som a les postres. Ha arribat el moment dels discursos.

Avui haurà de parlar el fotògraf senyor Sunyer. Li ho demanen.

El senyor Sunyer accedeix i engega:

—*Desde luego...*

Suposem que els lectors en tindran ja prou amb el començament.

Els políglotes

L'Oficina de Turisme de la Generalitat té intèrpret oficial. Del més intèrpret i del més oficial que corre.

Aquest intèrpret, contemplat d'una mica lluny, diríeu que és un almirall. Però, no. Es un intèrpret. Un intèrpret oficial.

La gorra ho porta.

I es veu a la mànega de l'uniforme. Una mànega tota plena de banderes, igual que la façana d'una casa consignatària de vaixells.

Quants idiomes deu parlar, aquest intèrpret? Oh, un grapat, a ben segur. Només cal fixar-se en les banderes.

A veure: la bandera anglesa, la nordamericana, la francesa (doble), la catalana i l'espanyola.

En resum, aquest intèrpret parla anglès i francès.

Déu n'hi do.

A cadascú el seu

Tenim una senyoreta disgustada.

Es tracta de la gentilíssima empleada de la Paramount senyoreta Mercedes.

En un *potin* publicat fa unes setmanes en aquest mateix lloc, en el qual reportàvem la invitació feta al senyor Selves per una comissió de *Los Nietos del Zorro* perquè assistís a un ball de Can Llibre, diguérem, en referir-nos a l'esmentada senyoreta — que, transformada en Mae West, presidia l'alludida comissió —, que ostentava una sina artificial i exuberant.

Resulta, però, que la sina és natural.

Perdó, simpàtica Mercedes!

Nosaltres som periodistes de bona fe. Som periodistes dels que, en casos semblants, es fien solament dels ulls.

Les comparacions són odioses

—*Ahí están los doce apóstoles*—digué el director de la casa Elizalde, Julio de Rentería, en veure que la presidència del sopar celebrat a l'Eqüestre en honor de La Cierva era composta per dotze persones.

Gairebé immediatament, s'alçà Francesc Cambó, per anar-se'n, de la taula presidencial.

—*Y este es Judas*—afegí el mateix Rentería.

Per si algú es decideix a fer el llibre

Santiago Vinardell, en un article de *La Vanguardia*, ha parlat dels catalans aventurers i ha dit que convindria escriure un llibre titulat *Catalans pel món* que espera des de fa temps.

Amb aquest motiu esmenta que, en recollir anècdotes, no tindria res de particular que Rafael Comenge, valencià que sempre ha escrit en castellà, trametés aquesta papereta:

«Iba yo en viaje de turismo por el interior de China cuando al llegar a cierto pueblecito del interior me dijeron que entre sus habitantes había uno catalán. Quise conocerle y me acompañaron a una especie de taberna típica, muy concurrida, señalándome a un chino que despachaba bebidas detrás del mostrador. Era un chino cabal. Pero era tanta la seguridad que me daban que me acerqué al tabernero chino, con los brazos abiertos, diciéndole: *Che, paisà!... Vinga una abraçà!... Som compatriotes!* El tabernero hizo un alto en su tarea y mirándome indiferente, desde la altura del mostrador, dejó caer estas palabras: *Compatriotes? De què? Vós no sou més que un senzill valencià!*

»Es evidente que, al conocer esta anécdota, se le preguntaría al comunicante el nombre del interesado, el del pueblo chino adonde fué a parar y todos aquellos datos que pudieran completar la ficha del autor de la anécdota.»

Per si algú es decidís a fer el llibre que Vinardell desitja, convé posar les coses en clar, perquè el fet ha esdevingut, encara que no ben bé com ell el conta, sinó d'una manera que té més gràcia.

El senyor Comenge, en cessar en un càrrec de govern a les illes Filipines i abans de tornar a Espanya, va voler conèixer el Japó. Voltant pels carrers de Yokohama, es quedà sobtat en passar davant d'una botiga de venda de vins en la qual, entremig de tot de rètols en caràcters nipons, n'hi havia un que deia: «Es parla català».

Entrà tot seguit a la botiga, desitjós de

LA CRISI PROXIMA

—Abans d'una altra dissolució de Corts, encara cap la solució d'un govern Pellicena-Emiliano.

(c) Ministerio de Cultura 2006

parlar una estona, cosa que li era difícil de fer amb ningú en aquella població i en aquella època (fa més de quaranta-cinc anys), en la qual eren escassíssims els europeus i no hi havia, segurament, altres espanyols que el visitant i l'amo de la tenda.

El rebé un xicot del país, i com pogué li féu entendre, assenyalant el rètol, que volia veure el que parlava català. Moments després va sortir aquest, que era un senyor anomenat Ot Vinyals, natural de la Seu d'Urgell, el qual, a la vegada que tenia a Yokohama la botiga de vendre vins de Catalunya, en tenia a Barcelona una altra de vendre robes i objectes del Japó, a la plaça que aleshores se'n deia Reial, prop del passatge de Bacardí.

En veure'l, Comenge el saludà amb gran efusió i exclamà:

—Ché! Quina alegria trobar-nos, tan lluny, dos catalans!

Vinyals, fred i mirant-lo amb certa reserva, contestà a l'acte:

—Ep, mestre, que vós *només* sou valencià.

Comenge es va quedar molt parat i, anys després, contant el fet, precisament en els temps de la Solidaritat, encara no s'explicava com en ple Yokohama i en les circumstàncies explicades, aquell botiguer li fes el regateig que aquell *només* significava.

Un amic nostre, que coneixia Vinyals — i que havia sentit contar a Comenge l'anterior anècdota —, va trobar-lo, ja vell i retirat dels negocis, assegut a un pedrís de la Gran Via, contemplant el funcionament de les màquines excavadores que treballaven en els fonaments del Coliseum, i va dir-li:

—Home, Vinyals, En Comenge encara no se sap acabar allò que li vàreu dir a Yokohama que *només* era valencià.

Vinyals contestà, ràpid, com la cosa més natural:

—Que no era veritat?

Rectificació

El senyor al qual va desaparèixer l'abric en l'àpat organitzat per un determinat sector polític celebrant un triomf electoral, no és, com dèiem, un regidor, sinó un diputat al Parlament català. Que consti doncs.

I que consti també que l'amo del restaurant no ens demana que rectifiquem res, perquè només ha cobrat, encara, 250 pessetes a compte.

Preus sense competència

—Pijames a pesseta? — es va dir el ciutadà caçador de gangues, després d'haverho sentit anunciar per ràdio —, avui mateix vaig a comprar-ne.

I, dit i fet, l'home es va personar a l'establiment, situat en un lloc cèntric, que oferia una barator al costat de la qual les corbates de pesseta són d'un preu de Bond Street.

Efectivament, per una pesseta li donaven un pijama, però només el segon; és a dir, que havia de comprar-ne un altre al preu de 38 pessetes! El nostre home ja no gosà ni insinuar si n'hi donarien tres per 40 pessetes i sortí de la botiga desillusionat de l'existència real de les gangues.

Camaleonisme

Qui més qui menys, tothom de Badalona sap que en les darreres eleccions encapçalava la candidatura del Front Obrer, patrocinada pel B. O. C., el senyor Pau Aznar, militar retirat.

Qui més qui menys sap també tothom que aquest senyor ja havia sortit elegit regidor el 12 d'abril de 1931; però aleshores l'havien presentat els radicals.

I també hi ha qui recorda que aquest líder del comunisme badaloní havia estat regidor en època del seu rival Sabaté, el qual li passà al davant en la conquista de l'alcaldia gràcies a una disposició dictatorial.

En aquells temps ominosos, el senyor Aznar presidia el Grupo Alfonso XIII de la veïna ciutat. Ningú no recorda major prosopopeia i unció que la del regidor comunista quan, a peu dret i rígid, obria i clooia les reunions amb una frase que havia esdevingut ritual:

—*Señores, viva nuestro rey!*

Menorca, l'illa blanca i blava

SANT LLUÍS

«L'illa blanca i blava», resen els cartells turístics i així és en bona fe. I si per justa afegidura hom volgués insistir amb una nova tònica de color, responent a les característiques d'ambient i costums, caldria el color rosa que, psicològicament utilitzat, deu respondre a una honradesa i bonhomia franques per complet.

Mallorca és una illa a tret de turista i de nuvis precipitats; Menorca sols és assequible als pacients saborejadors de matisos paisatgístics i psicològics. Menorca és illa de secrets encisos, que cal cercar amb el fanalet de la constància més ben predisposada. Si no és així, es pot assegurar amb ple convenciment que no fareu pas res. A semblança de certes begudes fortes a les quals el paladar aconseguirà avesar-se només a còpia d'insistència, l'illa de Menorca és un justíssim parallel d'aquest vulgar fenomen. A l'ombra dels seus molins i de les seves muralles blanques no us hi acosteu pas amb fums d'objectiu fotogràfic. Si acàs amb ritme de cinta cinematogràfica, que ja és més amiga de constatacions i règim contemplatiu.

Menorca és una illa en diminutiu que sap extreure gràcia de la seva petitesa. Existeixen uns quants botons de mostra d'una eloqüència incontestable. D'entre aquests, hom no sap estar-se d'assenyalar-ne dos: el poblet de Sant Lluís, a uns quatre quilòmetres de Maó, i el port de Ciutadella.

Sant Lluís és un poblet meravellós, turísticament jutjant, una troballa. L'essència de la típica vida menorquina hi respira amb una naturalitat poètica i encisadora. Les cases són menudes, blanques, amb portes i finestres pintades d'un verd rutilant. Quan avanceu pels amples i polits carrers constateu la mirada encuriosida de la gent de les cases i les botigues. Llavors us adoneu que porteu barret de ciutat i que per aquella gent sou un home *des continent*, amb totes les diverses menes d'admiració (algunes possiblement ben desagradables) que semblant qualificatiu suscita.

A Sant Lluís — i aquí radica la seva gràcia essencial — encara hi ha tres magnífics molins de vent en actiu. Vora les menudes teulades de les cases, les torres dels molins, amb llurs ales desplegades al vent, semblen gegantines fortaleses dreçant-se, amb una punta d'altivesa, contra l'esperit dels dies que va abandonant-los barroerament. A Maó, si passegeu pels seus afores, us topareu de tant en tant amb un d'aquests molins abandonats, sense ales ni moliner, impàvids en la seva mutilació. Un vol de pardals inexperimentats a voltes realitza un treball d'exploració dintre aquests molins en jubilació forçosa i en constatar la pobresa absoluta que s'hi respira, surten del molí fent una xiscladissa de protesta. Els molins de Sant Lluís encara són respectats i llur utilitat no ha estat posada a discussió. Els matins de diumenge el moliner s'enfila a un petit terrat i curosament entortolliga i subjecta la tela de les veles. El moliner menorquí respecta el descans dominical i a tot estirar consumeix la festivitat de la diada lliurat a una tasca merament contemplativa. Els diumenges i els dies que el vent flaqueja són les úniques ocasions en què el molí resta inactiu.

Els afores de Sant Lluís responen perfectament a la impressió agrícola, una mica exòtica, de l'illa menorquina: sovint, arran d'un camp de cols, una palmera vincladissa o una filera amuntegada de panes de moro amenitzen, amb un convenciment de cosa imprescindible, el verd tendre dels camps. Quan aquests camps reposen, lliurats a una simple fecunditat d'herba menuda, els participants d'aquest festí herboristic poden ésser les vaques, els porquets negres o bé un ase que fa cura de repòs. Els porquets negres abunden molt a Menorca i a voltes en un trencar de camí, us trobeu amb un ramat d'aquestes bestioles infelices que us vénen a ensumar les sabates. Una constatació curiosa en aquests moments en què l'afició als cactus es generalitza: la terra menorquina és un país que podria dedicar-se a la cria d'aquestes plantes en immillorables condicions. Vaig tenir ocasió de visitar a Mahó una col·lecció particular de cactus del país i em plau assabentar als col·leccionistes barcelonins (i dic barcelonins perquè fins a l'hora present són els que amb més activitat i febre s'han enrolat en aquesta afició) que alguns d'aquells exemplars eren d'una raresa digna de concurs.

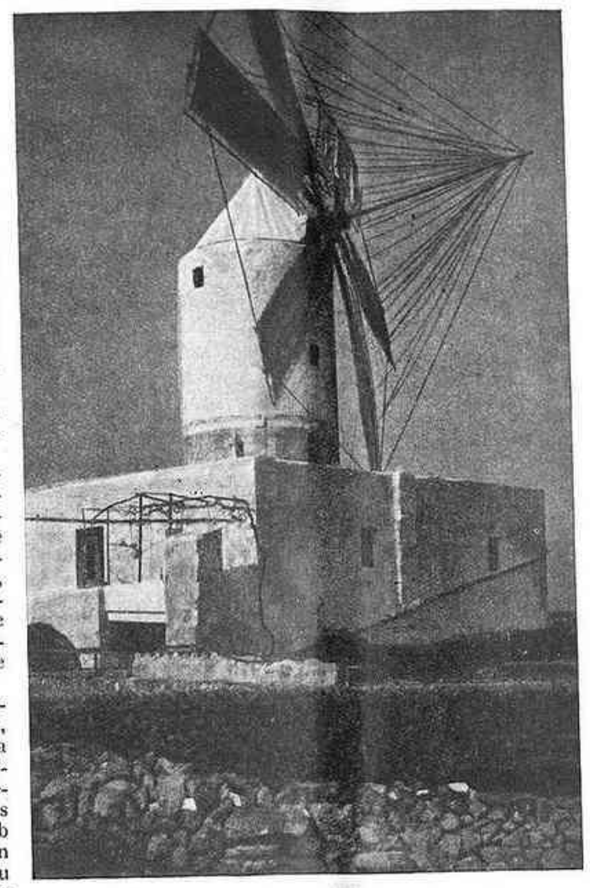

Molí menorquí

I, veieu, inconvenients de no saber gaudir amb les coses més abastables!... Al menorquí, de moment, l'únic sibaritisme que li diu alguna cosa és el de col·leccionar pastilles de tabac, naturalment de contraban.

EL PORT DE CIUTADELLA

Anem a parlar de l'altre punt escollit en aquest reportatge per a justificar aquell paràgraf anotat unes ratlles més amunt segons el qual opinàvem que Menorca és una illa en diminutiu que sap extreure gràcia de la seva petitesa. Ens referim al port de Ciutadella. Adorable port de Ciutadella!...

Els ciutadellencs us el mostren amb una certa prevenció, temerosos de suscitar una hilaritat feridora. Es una manera de veure les coses que no he acabat de compendre mai. Precisament la migradesa del seu calatge i les reduïdes dimensions dels vaixells que pot arrecerar entre les seves parets originen sistemàticament el vostre instint de simpatia. Ports grans? N'hi ha tants! En canvi, el port de Ciutadella respira una intimitat graciosa, inefable. L'únic vaixell de passatge que hi evoluciona és el *Ciudadela*, un vaixell del qual els viatjants de comerç expliquen peripècies de tota mena. La més admissible de totes és la que acaba exposant-nos la seguretat absoluta d'ésser profusament brandats si us hi embarqueu.

Els velers s'hi senten confiats i acostumen a abundar-hi. Des del camí que passa vorejant, a uns quinze metres del nivell del port, us podeu meravellar amb el formigueig constant que les tasques d'omplir o buidar un d'aquests velers origina. Els crits dels mariners us arriben a l'orella entre el cruixir de fustes i bocois. I les evolucions, més aviat decoratives, del carrabiner, contemplades a vista d'ocell, inviten a qualsevol divagació interior més o menys humorística. Vora el veler van i vénen els carros de transport i badocs i mariners encerclen l'espai reduït dels que feinegen.

Els mariners de Ciutadella, quan el temps no pinta massa bé i més enllà del far les onades gasten un gènit contundent, s'asseuen en un recó i esperen que el sol els vagi esblaimant el contrast massa viu dels seus pedaços. De vegades aquest règim solar els ensopeix una mica i llavors s'hi queden endormiscats, amb una pelleringa de cigarret a la boca.

Com que el port de port no en té gran cosa, s'hi estenen xarxes i calçotets mariners. Les gavines, comprenent que la *machine* no fa el port, evolucionen sense repòs pel voltant dels pals dels velers i les barques, i el seu vol aristocràtic i encantat té una grandesa plàstica de tema de cartell turístic.

A Menorca, al revés de la nostra Costa Brava, és l'home i no pas la dona l'encarregat de sorgir i apedaçar les xarxes. Com que aquesta feina no vol presses, ni un vent que tiri massa al dret, el mariner ciutadellenc posseeix una cova natural, a poques passes del mar, on treballar amb les degudes garanties de confort. El sol hi arriba mentre que el vent no aconsegueix pas esquitllar-s'hi. Cap a mig matí la cova és plena de vells mariners que treballen i conversen. A vegades la conversa s'encén una mica i llavors sentiu una veu desafiadora que crida:

—*Sa* convidada per tots!

A l'altra banda de port hi ha el badall negre d'unes quantes tavernes marineres. En la més concorreguda, al damunt de la porta d'entrada, hi ha penjat un salvavides aporrinat i un pal lleugerament decantat cap al carrer, per si un dia convingués ferhi onejar una bandera. Unes lletres negres expliquen i justifiques ambdues coses: Club Nàutic. Això de club nàutic, naturalment, és una manera de batejar les coses molt de cara al foraster, car, si enretireu la subtil cortina de l'ampul·lositat localista, us trobareu amb quatre gots de ginebra, un acordeó i uns quants fabricants de calçat prenent el cafè i engegant abundants glopades de fum blau. D'una banda és molt millor això que no pas altra cosa. L'altra cosa significaria uns quants galons, algunes magnífiques gorres blanques d'oficialitat marinera i els abdòmens entristits amb què solen aguantar-se la banca i la indústria del país. El Club Nàutic gairebé no té temps de tancar les portes per a fer petar una discreta becaina. Quan no són els mariners són els treballadors, i quan no són cap d'aquests dos els que omplen les seves taules, ve una collada de fanàtics del matinejar i tornen a fer rutllar el ritme de l'establiment amb uns quants cafès amb llet, tanmateix massa honestos per a un temple de l'alcohol com el que ens ocupa. A primera hora de la matinada els mariners tornen de pescar i llavors la xerrameca s'intensifica notablement. I mentre al carrer va passant la processó dels coves de peix regalimants, al Club no queda inactiva ni una copeta de licor. Després arriba el *Ciudadela* amb el passatge completament esgrogueït. En sortir d'Alcúdia hi ha hagut molt brandeig i els més valents han tingut ocasió de decepcionar-se de la infal·libilitat de llurs estómacs, pocs moments abans excessivament elogiada. Amb les maletes a la mà entren al Club Nàutic i fan fer uns quants acataments a l'ampolla de l'estomacal. Amb tot això el sol ja ha acomplert amb les seves reconegudes i pictòriques preferències: a dalt el cel naveguen els primers nuvolets de color de rosa. Els llums de Ciutadella s'han anat fonent i al lluny ha esclatat, metòdic, el cant desafinat del primer pollastre; es van obrint les menudes portes de les cases del port; un home comença a pintar una barca; es senten unes quantes martellades damunt de les costelles metàl·liques d'un vaixell a mig desfer; una gavina presumeix entre un equip de coloms esparverats; a les tavernes del port han apagat els llums...

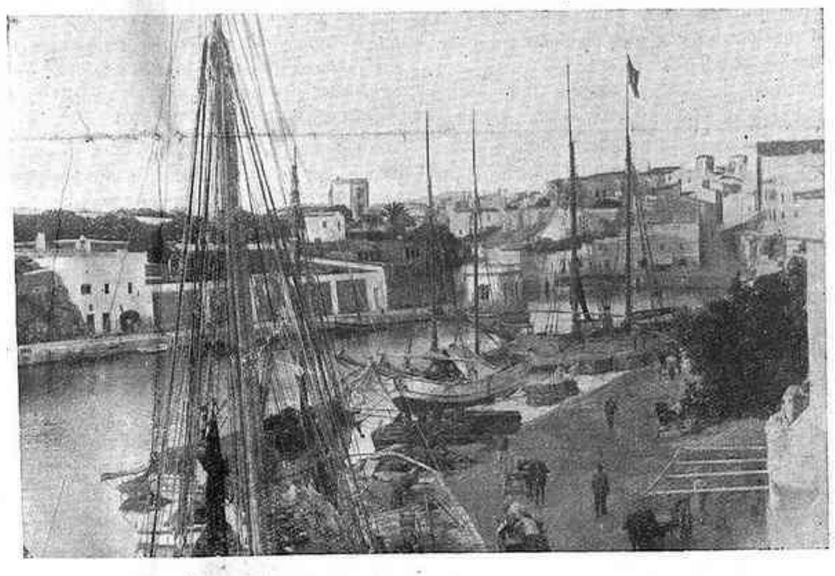

El port de Ciutadella

I mentre deixeu el port i us interneu pels típics carrers ciutadellencs, penseu en el *Marius* de Pagnol i us fa l'efecte que el seu esperit mariner aquesta vegada us ha bategat molt a la vora...

MANUEL AMAT

L'APERITIU

Bruixes. — Hi ha una dita bastant coneguda que fa: «qui no creu en Déu, creu en bruixes», i aquesta dita no respon a la veritat dels fets, sinó tot el contrari. No es pot creure en bruixes sense creure en Déu; tota mitologia crea una llum i una ombra; al cantó de la llum hi ha els déus, els sants o els àngels; al cantó de l'ombra hi ha els diables i les bruixes. Totes les religions del món, fatalment, han produït sobre la imaginació dels seus adeptes la projecció d'una zona diabòlica temible, que generalment fa por, i generalment els creients procuren guardar-se'n de la manera que poden; dintre d'aquesta zona hi ha les bruixes; i pensar que es pot desarrelar de la imaginació de les persones primàries que tenen una fe qualsevol la idea de l'existència positiva de les bruixes és somiar impossibles. D'ençà que el món és món, i en totes les latituds on els homes s'han encarat amb un misteri existent o han creat un misteri per fer bonic o perquè els ha donat la gana, s'ha produït la presència de les bruixes o els bruixots.

Amb això de les bruixes passen coses veritablement insospitades; qualsevol que llegeixi aquestes ratlles es pensarà que a Barcelona, per exemple, entre les persones que paguen una determinada contribució, que són propietàries de més d'una casa, que estan casades canònicament i que tenen un amor decidit a les ciències exactes, no es troba avui dia ningú que cregui en bruixes. Dons el lector que pensi això s'equivoca. A Barcelona, com a tot arreu del món, hi ha persones d'una certa importància exterior, aptes per produir respecte i fins admiració, que creuen en bruixes, que no poden prescindir de la seva submissió a una màgia grollera o reprovable. I em preguntareu: «Com és possible que persones així creguin en bruixes? No hi ha allò que en diem una educació, una cultura, una malícia fins i tot, per evitar que un home, que tothom el pendria per una persona decent i que fins llegeix *La Vanguardia*, segueixi, en l'època actual, creient en bruixes?» I jo, naturalment, a aquestes preguntes que em semblen molt enraonades, contestaré: «Què voleu que faci, pobre de mi? Però ni vosaltres ni jo no podrem evitar aquest fet, que per altra banda no és una gran desgràcia, que el senyor A. o la senyora B. estiguin convençuts de la veritat d'una sèrie d'estupideses o de rondalles de la vora del foc.»

I si em feu ésser una mica més sincer, us diré que jo m'alegro que la fe en les bruixes i en tot el que afecta a la màgia i a la bruixeria no sigui una cosa absolutament morta. Les bruixes tenen una mena de dramatisme tenebrós, una poesia agra i trista, de vegades delicadíssima, que ve a ésser la sal i la gràcia del nostre paisatge. Jo en el paisatge, sempre, a més de la realitat, m'agrada veure-hi la poesia, i en molts indrets del país, i en moltes situacions i en moltes hores determinades, aquesta poesia neix precisament de la fe en les bruixes. Això semblarà una mica estrany, si jo dic que no crec ni he cregut mai en bruixes, però encara que no hi cregui, la fe dels altres em serveix per vestir amb una poesia especial allò que sense aquesta fe quedaria despullat o sense caràcter.

No es necessita ésser un temperament religiós, ni un creient autèntic per compendre i sentir la bellesa o la gràcia que la religió dóna a determinades coses; doncs bé, la bruixeria i la màgia, que són una mena de sostremorts o clavegueres de la religió, també donen la seva bellesa tenebrosa, la seva suggestió als moments o als objectes que a mi m'interessen, en tant que espectador.

Parlar de bruixes, al passeig de Gràcia, per exemple, entre dotze i una, sembla que sigui tenir ganes que a un el prenguin per guillat i que seriosament no se'l pugui escoltar ningú. A desgrat d'això, el món de les bruixes ha creat en el nostre país, i en el folklore del nostre país, que de vegades és poesia pura, una sèrie de modalitats peculiaríssimes, plenes de color, d'imprevist i de suggestió. I aquest món, que jo confesso que em fa riure, ha creat també una gran quantitat de drames autèntics, de crims i de fets bàrbars o meravellosos.

La religió, encara que sigui una religió tan universal com la catòlica, agafa en la pràctica de cada país un colorit i un to especials; i si en la religió, que està subjecta a una teologia i a una disciplina invariables, s'hi sent l'aire nacional i fins local, podeu comptar si s'hi té de sentir en una cosa com la bruixeria, que ve a ésser una mena de religió diabòlica no gaire controlada, misteriosa, secreta i filla moltes vegades de la pura imaginació.

El senyor Joan Amades, en la *Biblioteca de tradicions populars*, acaba de publicar un volum que amb el títol de *Bruixes i bruixots* estudia tot el folklore màgic i diabòlic del nostre país amb una erudició i al mateix temps amb una gràcia admirables.

Aquest llibre del senyor Amades el trobo jo de primera i a mi m'ha interessat moltíssim. En general sóc un aficionat al folklore, encara que no sigui un incondicional o una víctima del folklore; vull dir que en el folklore també hi ha coses que no crec que tinguin cap interès. Però aquest llibre sobre les bruixes, amb tot el grotesc i l'absurd que delata a cada moment, explica també tot aquell dramatisme, tota aquella bellesa tenebrosa que es desprèn de la por, de la imaginació o de la perversió de les persones lligades directament a la terra. Penseu que sense les bruixes i sense la fe en les bruixes, els mites més bells de la poesia cristiana no existirien. No hi hauria, per exemple, la figura del doctor Faust, ni hi hauria a Catalunya la figura del Comte Arnau.

Així com el sentiment religiós crea les ganes i el desig d'acostar-se a Déu i d'unir-se amb Déu, es veu que hi ha hagut sempre, d'ençà que el món és món, un sentiment d'aberració religiosa que ha creat el desig de conviure, de sentir o d'unir-se amb el diable, i això és la bruixeria. Com s'ha sentit a Catalunya aquesta aberració dolorosament humana, creant una poesia popular grotescament i dolorosament humana, és el que jo he trobat en el llibre del senyor Amades.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

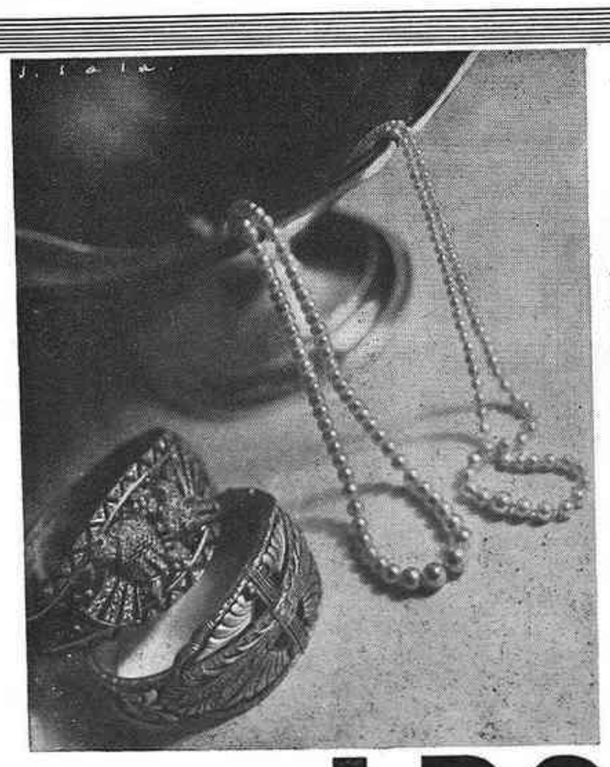

Les joies sortides d'unes mans sensibles i sàvies fan pensar en les coses somiades...

JOIER

Passeig de Gràcia, 18

J. ROCA

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

CAMISERIA FITO BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

HISTORIA DE NO ACABAR MAI

Prolongació de l'afer Stavisky

—Stavisky? — va declarar M. Chiappe, als primers dies de l'escàndol —. Fa deu anys que no li trec la vista del damunt...

En aquest *potin* dels debuts de l'afer, trobem una explicació que dóna tot el seu sentit i la seva profunditat a les enormes proporcions que més tard havia de pendre el cas Stavisky. El Prefecte de París, l'home que tenia a la mà tots els ressorts policíacs de França, feia deu anys que no treia la vista de damunt del famós estafador. Mentrestant, aquest muntava, gairebé a la vista de tothom, l'organització d'estafes més sensacional que França ha conegut en el que va de segle. Home procedent de la més baixa delinqüència, fitxat i refitxat en totes les delegacions de policia, obtenia, pas a pas, la benevolència dels Tribunals (la vista d'un procés contra d'ell fou ajornada... dinou vegades!, i encara no s'havia celebrat quan va morir), l'amistat amb diputats, la protecció de ministres, una influència important en la premsa... Quants milions li va costar aquesta vasta organització de la corrupció? No se sap encara exactament, però l'existència dels talonaris de mil dos-cents xecs suspectes, en dóna una idea aproximada.

Mme. Stavisky

Parlar, en tal dia com avui, de l'afer Stavisky és ja, potser, una feina més pròpia de l'erudit que del periodista. El volum de la documentació que ens han proporcionat aquests tres mesos d'actualitat rabiosa de l'escàndol — i sembla que només som al començament — depassa les nostres possibilitats de cronistes. Per situar els lectors, recordem que l'afer debuta en la descoberta de les «irregularitats» del Crèdit Municipal de Bayona. Primer cop de teatre: l'alcalde-diputat Garat va a la presó. A partir d'aquí, els esdeveniments es succeeixen a una celeritat cinematogràfica.

Pocs dies després mor d'una bala al cap, en un xalet de Chamonix. Segons la policia, s'ha suïcidat. Segons tota la premsa, *l'han* suïcidat. *Le Populaire* publica una caricatura sagnant: tres policies surten del xalet, un d'ells porta encara la pistola fumejant. *L'ai-je bien descendu?*, pregunta, parodiant la famosa frase de la Cécile Sorel.

Els primers empresonats, Hayotte, Tissier, Darius, Dubarry, són personatges de segon rengle. El més considerable és Dubarry, periodista d'afers, barbut i somrient, que fa pensar en el *vénérable vieillard* del tercer acte de *Topaze*. La primera detenció realment important, altrament deixada en suspens al cap de pocs dies, és la de Camille Aymard, ex-director de *La Liberté*, home influent en totes les situacions Laval-Tardieu dels darrers anys.

El govern Chautemps, que ha promès fer tota la llum sobre l'afer *sense consideracions de partit ni de família* — allusió a Pressard, Fiscal de la República, cunyat de Chautemps, el nom del qual comença a sonar d'una manera alarmant — el govern, dèiem, es veu obligat a dimitir, sense haver estat derrotat al Parlament. La pressió del carrer, sobretot del carrer de París, excitat fins al deliri per una premsa desencadenada, fa caure, primer, el ministre Dalimier i acaba arrossegant tot el govern. La premsa de l'extrema dreta i la de l'extrema esquerra — *L'Action Française, L'Humanité* — tiren de dret contra la República. La gran premsa conservadora converteix l'escàndol Stavisky en el procés de les esquerres (Garat, Dalimier i Bonnaure, l'altre diputat, ara també empresonat, són del partit radical-socialista). Primeres manifestacions al carrer.

Puja el govern Daladier. La seva divisa: actuar de pressa i fort. Primeres mesures: «Gran moviment administratiu». Chiappe, el totpoderós Chiappe, l'home de la gran premsa, de la influència decisiva, és rellevat del càrrec. L'oposició ja té una bandera: «Viva Chiappe! Mori Daladier!» Els comunistes en tenen una altra: «Chiappe a la presó!» Tots es troben al carrer, camí de la Plaça de la Concòrdia, mentre el nou govern es presenta a la Cambra. Qui són aquests manifestants? *Camelots* d'«Action Française», Antics Combatents, «Croix du Feu», «Jeunesses Patriotiques», comunistes, anarquistes i la gran massa de l'home del carrer, del ciutadà neutre, que també *ja en té prou* i vol anar a cridar davant la Cambra dels Diputats: «A bas les voleurs!»

L'afer Stavisky, on para ja? Tot és, encara, afer Stavisky... Som al 6 de febrer. París viu una jornada de revolta. Vint morts, centenars de ferits. El govern Daladier, al qual el Parlament ha donat la seva confiança per 140 vots de majoria, presentà la dimissió l'endemà. La segona crisi extraparlamentària, amb pocs dies de diferència.

Després del gran estrèpit, un moment de calma. On van a parar, França, la República...? De Tournefeuille arriba un home somrient, que ve a implantar la treva. Doumergue aconsegueix la formació del govern d'unió nacional que el carrer ha imposat. Dóna la coincidència que aquest govern d'unió nacional és el que ve demanant la gran premsa d'ençà que les esquerres són al poder. Ara, és clar, no hi havia altra solució. Però, els ferments que produïren el daltabaix, on cal cercar-los...?

Som lluny de Stavisky? Aquest nom fatídic torna a dominar aviat el traüt de les campanyes periodístiques sobre les jornades sagnants que s'acaben de cloure. M. Prince, magistrat de París, és trobat assassinat sobre la via del tren, a Dijon. M. Prince era un home assabentadíssim de les intimitats de l'ater. Estava encarregat d'establir un report sobre les inexplicables lentituds de la justícia en la tramitació dels processos Stavisky. Amb la seva mort s'ha aconseguit eliminar un testimoni perillós? Sembla que no, sembla que els documents més comprometedors que podia fornir el magistrat estan en mans segures. Aleshores?... El ministre de l'Interior parla de la «maffia» Stavisky, d'una organització tenebrosa disposada a imposar-se pel terror.

Hem començat per l'escàndol polític-financer, han caigut dos governs, s'ha parlat de cop d'Estat, hi ha hagut sang pels carrers de París, ha trontollat el règim... L'afer Stavisky no ha exhaurit encara totes les seves possibilitats. Ara estem en plena novella detectivesca. El misteri de la mort de M. Prince resta impenetrable. Qui l'ha mort? Com? Per què? No se sap. L'únic positiu que ara com ara ens ha revelat l'enquesta, és que una part de la premsa i certs funcionaris tingueren des del primer moment la curiosa i persistent idea de presentar aquesta mort com un altre suïcidi.

Un altre episodi de fulletí. L'inspector Bony, que al debut de l'afer fou destituït del càrrec, després d'haver interrogat la senyora Stavisky, és reposat al seu lloc i se li confia un important paper. Per començar, Bony rep, a casa seva, a les dotze de la nit, un misteriós personatge que li lliura els talonaris de xecs de Stavisky. Pocs dies després, en un registre, descobreix més talonaris. Finalment, acaba de descobrir joies per valor de més d'un milió de francs, que havien desaparegut del Crèdit Municipal de Baiona. Evidentment, l'inspector Bony sap moltes coses!

Els talonaris i la llista de *chéquards* que el Govern ha posat en mans de la Comissió parlamentària d'enquesta, comencen a fornir noves sorpreses. L'afer Stavisky ja no serà el procés de les esquerres. Han aparegut ja els noms de personatges de dreta... ministres, diputats, periodistes... Era absurd haver volgut dividir la França en dos partits, el dels bons i el dels dolents. Una mica tard, potser, certa premsa haurà comprès que l'honestedat no és un patrimoni exclusiu de la dreta ni de l'esquerra. Els diaris ja parlen del xec Tardieu, del xec Camille Aymard, del xec «Action Française»...

I mentre plouen en un ritme accelerat noves detencions i noves sorpreses, França comença a tenir la sensació esglaiadora que, finalment, coneixerà tota la veritat.

I, per acabar-ho d'adobar, ara surten els diaris anglesos presentant Stavisky com a enredat en tèrbols afers d'espionatge pel compte de diversos països.

Potser l'afer Stavisky només comença...

JOSEP MARIA PLANES

Mirant a fora

La serp de mar

Per fi, hom ha pogut veure, fotografiar, ensumar i dissecar una serp de mar, que ha resultat ésser un animal marí més o menys rar, però ja conegut i etiquetat pels zoòlegs.

Cal dir que les proporcions del «monstre» llançat, en plena descomposició, a la platja de Querqueville, prop de Cherbourg, eren més aviat modestes i dir-li «monstre» és fer favor a la bèstia.

De totes maneres, la bèstia de Querqueville, monstre o no, té l'avantatge sobre el seu més famós collega del llac Ness, de no ésser un mite i, per tant, no acaba d'ésser una serp de mar en el sentit propi de mot.

En ple hivern, i amb els diaris mancats d'espai per a poder parlar amb extensió de les illimitades repercussions de l'afer Stavisky, no calia dubtar ni un moment: no es podia tractar d'una serp de mar.

Escepticisme

Després de fer passar una mica d'angúnia, l'aviador Costes fou retrobat, indemne. Es que el nostre antic conegut creu en la màxima: «Sense notícies, bones notícies».

Un cop trobat, tothom telefonava, demanava intervius.

—Per què no telefonàveu?—li preguntava un periodista d'un diari de gran tiratge—. Tothom passava ànsia.

—Digueu la veritat—respongué Costes—, confesseu que era diumesge i els diaris no tenien res de l'afer Stavisky per a omplir les columnes.

Amb una n'hi ha prou

Aleshores de la seva primera sortida per a la travessia de l'Atlàntic, quan tornà enrera després d'haver volat més de 500 quilòmetres sobre l'oceà, un jove, parent d'un constructor d'avions, s'atrevi a dir a Costes:

—Jo crec que, quan es vola, un ha de pensar sempre que al capdavall només es mor una vegada.

—Precisament perquè penso això no tinc gens de pressa a morir.

Optimisme

Lord Tyrrell, fins ara ambaixador d'Anglaterra a París, sovint conegué hores difícils. Però ell no cessà mai d'ésser optimista, optimista per una mena de partit pres.

Un dia, llegint Chesterton, lord Tyrrell trobà aquesta frase:

«La humanitat només produeix optimistes d'ençà que ha deixat de produir homes feliços.»

Llegí aquestes paraules a la seva filla i afegí:

—No t'ho creguis. La humanitat produeix homes feliços mentre no cessa de produir-ne d'optimistes.

Inspiració

Els Estats Units en pes han celebrat amb gran entusiasme el 52.è aniversari del president Roosevelt.

Per les circumstàncies, hom ha cantat un himne del qual traduïm una estrofa:

Quin' home! Quin home! Quin home!
Es l'home dels homes!
Quin dia més feliç el del seu naixement!
Quin dia més feliç per als Estats Units!

Com es veu, els poetes oficials dels Estats Units són bons de debò.

ALEMANYA 1934 (*)

Polèmica religiosa en el III Reich

Malgrat les reserves amb què les agències d'informació alemanyes donen compte de les divergències en l'Església protestant, el conflicte entre Església i Estat és a hores d'ara el problema cabdal del Tercer Reich. Si fos un problema exclusivament religiós, no revestiria sens dubte la importància que té pel fet d'ésser el gran problema polític i que amenaça fins i tot l'estabilitat del nacional-socialisme. Això és degut principalment al fet que el protestantisme i la llibertat religiosa són, per la gran massa d'alemanys, el que és la llibertat política pels ciutadans francesos. La majoria del poble alemany, tot i acceptar el règim hitlerià, es revolta contra els que volen establir uns dogmes en el domini religiós.

El «Reichsbischof» Müller

Després de l'adveniment del nacional-socialisme al poder, alguns prelats i homes polítics emprengueren la tasca d'unir en una sola les vint-i-vuit Esglésies separades i independents en les quals el protestantisme alemany estava organitzat. En el fons, les Esglésies no demanaven altra cosa que unir-se, però volien fer-ho lliurement. Després de discussions i lluites apassionades, hom trobà una base comuna i el 27 de maig de 1933 els representants de les Esglésies elegiren com a cap suprem de la nova *Reichskirche* el pastor von Bodelschwingh per 91 vots contra 8.

Aquesta decisió, però, no fou acceptada pel grup de «cristians alemanys» que volen establir una nova religió basada en la idea de la sang i de la raça. Aquest moviment, recolzat per Hitler i dirigit per un pastor exaltat, Hossenfelder, vol refusar l'Antic Testament i vol fer de Crist un ari i el «primer antisemita». Müller, cap dels «cristians alemanys» i candidat derrotat, dirigí uns atacs violentíssims contra von Bodelschwingh, el qual es veié obligat a presentar la dimissió.

Una vegada Müller i els «cristians alemanys» al poder, es promulgaren tot seguit les lleis necessàries per adaptar el protestantisme a les teories racistes, s'introduí el paràgraf ari i el principi d'autoritat en una Església l'element primordial de la qual havia estat la llibertat. Aquestes mesures provocaren un gran esfereïment entre els fidels i molts pastors joves abandonaren en massa el moviment dels «cristians alemanys». Aquest moviment, en l'actualitat, no compta sinó amb un cinc per cent del sacerdoci. No obstant la dimissió de Müller i la constitució d'agrupacions de resistència (que són, diu hom, manejades per Hugenberg) dels pastors que refusen la clàusulaària, el problema està lluny d'ésser resolt. Cal tenir en compte que el nacional-socialisme no pot abandonar la lluita en el si de l'Església protestant sense abandonar un nombre considerable de reivindicacions del seu programa. Per això, tot i la retirada de Müller, el doctor Krause, líder del moviment a Berlin, continua la seva campanya d'agitació a favor de la clàusulaària, l'eliminació total del crucifix i l'Antic Testament, davant una multitud entusiàstica que tot sovint manifesta la seva aprovació. El conflicte creat dintre les Joventuts Evangèliques, agrupació que compta amb 700,000 membres, demostra que el nacional-socialisme vol apoderar-se de l'Església protestant, sigui com sigui. El pastor Zahn, nomenat director d'aquestes Joventuts, malgrat les intencions de llurs dirigents, s'expressava fa poc amb aquests termes: «Joves hitlerians, aporteu les vostres qüestions i la vostra inquietud interior a l'Església. Demaneu-li clares respostes alemanyes. Cal infondre la vostra inquietud al poble alemany, la inquietud d'Aquell que ha dit: *He vingut per sembrar el foc a la faç de la Terra.*»

Dos teòlegs recolzen els dos moviments avui en lluita: Karl Barth, pels protestants ortodoxos, Friedrich Wieneke, pels *Deutsche Christen*. Karl Barth és, sens dubte, l'home més interessant dels dos polemistes. Pastor en un presbiteri de la Suïssa alemanya, durant la guerra, la seva ànima es veié plena de dubtes sobre el valor de la Bíblia i la seva utilització per l'home modern. D'aquesta inquietud en van néixer una sèrie de volums que obtingueren un gran èxit entre la joventut protestant. Per utilitzar un símil que faci intelligible la significació de Barth, direm que fou, dintre el protestantisme, el que ha estat el neo-tomisme, amb Maritain, dintre el catolicisme.

Nomenat professor de Teologia a Bonn, ha estat el creador d'un estol de joves teòlegs que han imposat a Alemanya, com diu ell mateix, «la serietat del fet de Déu». Barth ha estat el contrincant més temible que han trobat els «cristians alemanys». Per a conèixer les seves idees cal parlar d'antuvi del programa reformador dels nazis en l'Església protestant. Friedrich Wieneke l'ha divulgat en un fullet aparegut fa poc. L'autor, cap a l'any 1929, es va convèncer que només el nacional-socialisme podia salvar Alemanya i llegint *Mein Kampf* en rebé la seguretat. Les directives oficials dels *Deutschen Christen* acordades en abril darrer es poden resumir així: «Volem una Església nacional vivent que sigui l'expressió de totes les forces de la fe».

«Estem sobre el terreny del cristianisme positiu. Ens declarem adeptes d'una fe en Jesucrist conforme a la nostra particularitat nacional, tal com correspon a l'esperit alemany del luteranisme i a la pietat heroica.»

«Volem que l'Església combati a l'avantguarda en la lluita decisiva per l'existència del nostre poble. Lluita contra el marxisme; el camí que mena al Reialme de Déu passa per la lluita, la creu i el sacrifici, no per una pau fallaciosa. Veiem en la raça, el poble i la nació les ordenances de la vida que Déu ens ha donat i confiat i que una llei divina ens mana de mantenir.»

«La conversió dels jueus és un gran perill. Igualment volem triomfar de les tendències perjudicials (pacifisme, internacionalisme, francmaçoneria), gràcies a la creença en la nostra missió nacional volguda per Déu.»

L'inapreciable pastor Wieneke fa seguir aquest acord de comentaris marginals. Literatura interessant que dóna a compendre l'estat d'esperit dels nous reformadors.

«Déu, que ha volgut les diferències dels pobles, vol donar a cadascun d'ells l'Evangeli segons la seva pròpia natura. El jueu batejat no pot pertànyer a l'Església alemanya.»

«El Déu de pietat és un ídol que deu desaparèixer i fer lloc al Déu educador.»

«L'Antic Testament és una gran paràbola pels alemanys. L'Església deu lliurar-nos armes pel nostre combat contra tots els elements no cristians i corruptors del poble, especialment contra el pacifisme, que és anticristià.»

A aquesta teologia, més difícil que qualsevulla altra teologia, Karl Barth respon amb un llibret, *Theologische Existenz heute!*, que no dubtem a qualificar com a obra sensacional, sobretot per la valentia amb què combat les argúcies dels «cristians alemanys» i per tant el noranta per cent del programa hitlerià. Escrit amb un estil una mica arcaic, Barth raona fredament, amb la seguretat de l'home que té raó:

«La feina de l'Església és de proclamar la paraula divina, i no d'ajudar el poble alemany a reconèixer i acomplir una missió que no seria la crida del Crist i vers el Crist.»

«L'Església creu en la institució divina de l'Estat públic en el poble. Però no creu en cap Estat particular, ni per tant en l'Estat alemany i en cap forma d'Estat definit, ni per tant en l'Estat nacional-socialista. Ella proclama l'Evangeli en tots els reialmes d'aquest món. El proclama també en el Tercer Reich, però no segons la seva llei i segons el seu esperit.»

«L'Església no ha de desenrotllar la seva creença segons la posició espiritual d'una època determinada. Ella no ha de «lliurar armes» a ningú.»

«La comunitat dels que pertanyen a l'Església no es determina per la sang com tampoc per la raça, sinó pel Sant Esperit i el baptisme. Una Església que exclou els jueus convertits deixaria d'ésser una Església cristiana.»

Creiem haver reproduït prou nombre de textos per donar a compendre la importància de la lluita religiosa en el Tercer Reich. Al marge de les querelles del protestantisme, no cal oblidar les profundes divergències en l'Església catòlica, on al costat de l'arquebisbe Faulhaber, contra el qual atemptaren recentment, hi ha una munió de prelats oportunistes que veuen amb bons ulls les activitats del «dinamiter» Von Papen. No oblidem, encara, el moviment acristià dirigit pel professor de la Universitat de Tubingen, Jacob Wilhelm Hauer, que nega tot dogma, com també tota institució d'Església, com a coses estrangeres a la raçaària.

«El poble alemany — diu Heine — és el doctor Faust. Passarà algun temps abans que a Alemanya es realitzi el que és profetitzat tan profundament en aquest poema, abans que l'esperit serveixi per a reconèixer les usurpacions de l'esperit, i que reclamen el dret de la carn. Es la gran revolució que és filla de la transformació.» L'aliança de la política i la religió, el paganisme de la nova Alemanya, ens anuncien l'acompliment de la profecia de Heine?

FERMÍ VERGES

(*) Vegi's MIRADOR, números 262 i 263.

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en a mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

LES ESTRENES

"El testament del Dr. Mabuse"

La puixança hipnòtica que posseeix, permet al doctor Mabuse de fer-se amo de la voluntat dels altres. Instruments dòcils en mans del mestre, una colla d'homes es dediquen així a cometre tota classe d'atrocitats. Hem d'aclarir tot seguit que no hi ha en tot això cap mala intenció, els propòsits del famós doctor no essent sinó rigorosament filantròpics. La idea d'aquest home de ciència és que l'única manera de regenerar la humanitat — en la qual cosa ell està particularment entestat — és sometre-la al pànic. Acumulant les catàstrofes i els crims espantosos, es produirà aquella commoció psíquica que ha de fer que els homes esdevinguin més bons. El procediment regenerador podrà resultar antipàtic, però no es tracta aquí, naturalment, de discutir-lo; solament cal plànyer-se que la gent no pugui assabentar-se clarament dels objectius del doctor, ja que d'estar-ne informats, no deixarien de fer-se cartoixos, amb tal que e' doctor, satisfet, acabés les seves macabres facècies.

Hem d'aclarir també que el doctor Mabuse és una vella coneixença cinematogràfica que ens va presentar ja Fritz Lang anys enrera. Aquest film d'avui continua aquell, i tracta de l'execució del testament del doctor per obra d'un entusiasta deixeble de Mabuse, aquest havent capitulat sota la follia de què ha estat víctima i no essent capaç d'altra cosa que d'anar escrivint uns calligrames que el deixeble desxifra amb gran tort dels pobres mortals, ja que aquells espècimens de literatura sobrerealista no són sinó altres tantes sentències de mort.

Es tracta d'un film de Fritz Lang i amb això ja n'hi ha prou per recomanar-lo a l'atenció de tots els bons amics del cinema. Fritz Lang no copia ningú, sinó que fa sempre obra personal, i per això l'interès únic dels seus films. Impossible detallar ací les característiques cinematogràfiques del seu nou film. Remarquem-ne alt per alt alguns trets més fonamentals.

Primer que tot, la concepció ardida del *découpage* que crea un estil que sembla participar de la trepidació emotiva, del caràcter esporàdic dels esdeveniments. Un *découpage* que desconcerta, perquè no concreta; que excita, perquè recorre sovint als punts suspensius; que per un hàbil desordre aparent no permet a l'espectador arrossegar-se, provocant així aquella tensió de l'atenció tan eficaç en els films d'aquest gènere.

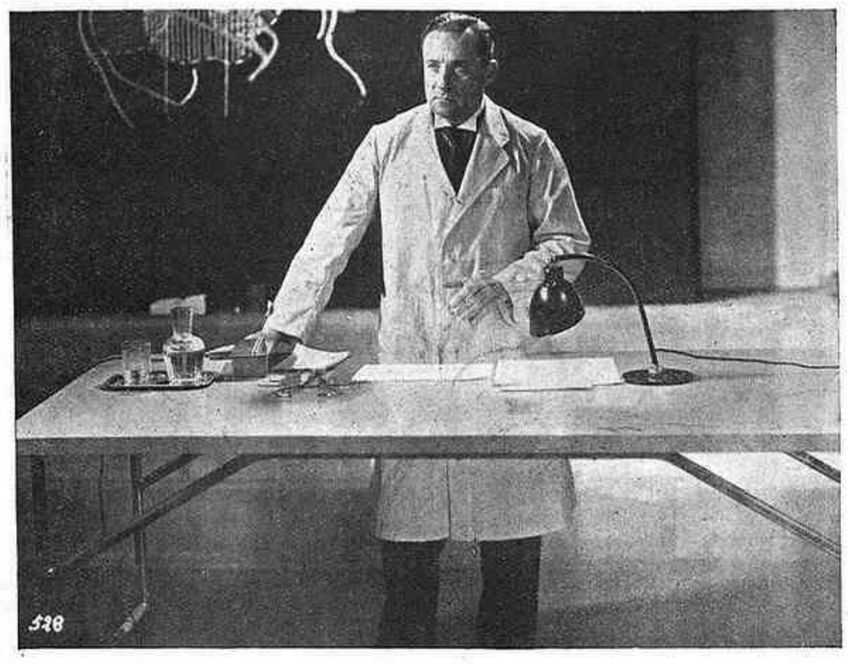

El deixeble del Dr. Mabuse

Després, aquella manera tan característica que ja havíem remarcat en *M* i que consisteix a acabar amb una acció quelcom iniciat en un diàleg, i això sense solució de continuïtat. La frase és com interrompuda al volt de la paraula per rebre una prolongació estrictament visual. També és sorprenent el partit que treu de prolongar amb insistència la durada d'un pla que no revela sinó objectes, deixant els personatges invisibles. L'acció roda a l'entorn de la pantalla i no en podem copsar altra cosa que els seus signes verbals. Quant a l'episodi final — la persecució nocturna —, ens sembla constituir un d'aquells malabarismes tècnics que avalen per ells sols un prestigi de director.

El film vol aprofitar-se de l'oportunitat? La pregunta no semblarà massa gratuita, si hom té present que aquest era el cas de *M*. Thea von Harbou, que ha escrit el *scenario* aprofitant la multiplicació creixent dels actes de violència que es realitzen a tot arreu, pot haver tractat, d'acord amb la seva tàctica de sempre, de donar forma mítica a aquesta actualitat, tractant així d'interessar, en el sentit més fort del mot, un públic que conserva sempre fresca una dosi de puerilitat a disposició dels directors que saben amb llur talent brodar esplendorosament les idees més trivials.

JOSEP PALAU

La darrera sessió "Mirador"

Dilluns no era pas un dia dels més indicats per a un espectacle. L'anunci d'una vaga general, encara que destinada a fracassar i en la qual no es creia massa, serví tanmateix per a retreure el públic. Hi hagué cinema del centre que, amb programa d'estrena, vengué vuitanta butaques. De totes maneres, els addictes habituals de les nostres sessions formaren per a veure *El poder i la glòria* que MIRADOR tenia interès a presentar per tractar-se d'un bon film i que, a més a més, ofereix una novetat de realització que pot donar resultats considerables en mans d'un director de vàlua.

Els nostres lectors, ja abans d'estrenar-se aquest film, sabien que William K. Howard havia recorregut a un procediment narratiu que gairebé té alguna cosa de proustià i que és realment una troballa d'autor: el company de tota la vida del protagonista, en sortir dels funerals d'aquest, en narra la vida en un ordre comanat per l'associació d'idees, sense un ordre cronològic precís. Mentre damunt la pantalla apareixen les escenes explicades, hom sent la veu del narrador, interrompuda quan cal pel diàleg propi de l'escena que explica.

El film, a part aquest procediment, és d'una honradesa sense cap concessió als *poncifs* habituals. Ja de bon principi, per exemple, l'espectador sap que el protagonista s'ha suïcidat i, per tant, li és revelat per endavant l'acabament del film. Però això, que minvaria l'interès de la majoria de pellícules, en les quals la gràcia depèn de l'acabament — sovint feliç —, aquí no compta. L'espectador arriba quasi a oblidar-ho, pres pel desenrotllament de la història de Thomas Gardner que l'ha de dur al suïcidi, gest en el qual l'ha precedit la seva primera dona.

Per insistir sobre aquest aspecte de la manca de concessions, assenyalem la humana inhumanitat del protagonista, que no el fa gens simpàtic, però que no deixa d'ésser mai un ésser real, antipàtic gairebé sempre, amb contradiccions com les presenta tot home; lluny doncs dels protagonistes tots d'una peça, bons o dolents sense matisos, tan corrents es el món del cinema.

El film es desenrotlla amb una certa lentitud, cosa que l'emparenta amb una d'aquelles novelles denses, inaptes per als lectors frívols que volen passar l'estona. Però aquesta consideració no pesa pel que fa a la qualitat de cap obra.

I menys encara pot pesar en el públic habitual de les nostres sessions, que ha demostrat saber apreciar films «difícils», d'aquells que moltes cases distribuïdores qualifiquen de no comercials. El nostre públic sortí satisfet d'*El poder i la glòria*. No volíem res més.

PANORAMA

Mirant enrera

Ens plau assenyalar l'èxit que obtingué la sessió de cinema retrospectiu organitzada per ADLAN a l'Intim Cinema, la setmana passada. Es tractava d'evocar el 1912 a través dels documents de primera mà que els films d'aquell temps poden procurar. El propòsit dels organitzadors era de presentar els films en qüestió com a documents genuïns que anaven a reconstruir una atmosfera per sempre perduda. Hom no pogué evitar tanmateix que el públic rigués de valent tot veient aquelles pellícules, i és que, la veritat, tenen aquests films una gràcia...

Es projectà una pellícula del famós Salustiano, *La Dama de les Camèlies* de la Bertini — esplèndid exponent d'un moment típic del cinema europeu —, i una pellícula dramàtica que tenia certes afinitats amb *El càntic dels càntics*.

El públic sortí molt complagut d'aquesta sessió.

Cinema nazi

El doctor Goebbels, ministre de la Propaganda, ha fet recentment un discurs-programa davant dues mil persones del món del cinema alemany.

Després d'haver provat amb números, que el film alemany ocupa el segon lloc del món (el primer, l'americà) en el mercat internacional, ha anunciat la voluntat decidida del govern hitlerià de sotmetre la producció «al respecte dels nobles sentiments i de la cultura».

El doctor Goebbels ha parlat també del desig de suprimir els impostos de l'Estat sobre el cinema i el suport financer del govern als productors independents.

Més revistes

Amb *El carrer 42* la revista cinematogràfica adquiria dret de ciutadania al cinema. Fins aleshores, tot havien estat provatures poc reeixides. L'èxit d'aquell film, en el qual un tènue fil d'argument relligava les escenes de music-hall, llençà els productors per aquest nou camí que encara no s'ha acabat de recórrer.

Poc després d'*El carrer 42* — presentat a Barcelona per MIRADOR — se'ns oferia *Vampiresses 1933*, film, pel nostre gust, inferior a aquell, però amb unes quantes escenes de revista encara més *feèriques* i amb més vistositat de *girls*.

Ara, encara s'ha volgut fer més. Des d'Amèrica anuncien dos gran films d'aquest gènere, *Flying down to Rio* i *Wonder Bar*, amb centenars de *girls* triades entre milers, amb música agradable i tan ballable com vulgueu. Només cal dir que en el primer prenen part Dolores del Río, Ginger Rogers, Gene Raymond i 200 *girls*; en el segon, Kay Francis, Dolores del Río, Al Jolson, Ricardo Cortez i 400 *girls*.

Hom ha començat una gran propaganda d'aquests films. No jutgem sense prou elements. Però n'hem vist algunes fotografies i podem assegurar que els espectadors no tindran prou ulls per mirar

DES DE LA BUTACA

Els rètols i les paraules

Que confortable s'està, ara, en les butaques del cinema! Adhuc en els locals de barriada, de preus popularíssims, les empreses s'han preocupat d'oferir uns seients còmodes i generalment espaiosos als espectadors. Al cinema no hi fa fred, tampoc, i tant l'una cosa com l'altra són avantatges que es posen de la banda seva en la competència amb el teatre. Perquè en els teatres de Barcelona, salvant raríssimes excepcions — la més important, el Tívoli, es passa gairebé tot l'any convertit en cinema —, són incómodes, les butaques són quatre fustes nues i duríssimes, topeu amb els genolls amb el rengle del davant i la calefacció de les sales és deficientíssima i s'agreuja quan s'alça el teló.

Esteu en un cinema de segona categoria, amb pretensions. Per una pesseta teniu una localitat confortable i ben situada, la màquina i la instal·lació sonora són excellents i els programes acumulen dues o tres pellícules bones abans d'un mes d'haver estat passades als locals d'estrena. Però de sobte tota la vostra satisfacció es glaça. Surt a la pantalla la bellesa prestigiosa de la Greta Garbo i us comença a parlar en castellà, amb una veu freda i antipàtica. Els malabarismes cerebrals de Pirandello, les seves especulacions de sempre sobre la personalitat de l'individu s'han de sometre a les regles idiotes dels tècnics del *dubbing*. Però, qui deu encarregar-se d'aquests doblatges? Perquè en aquesta mateixa pellícula, en una escena dramàtica intensa, el galan exclama amb esverament: *Madre de Dios*! L'editora del film acaba de muntar uns estudis a Barcelona, que, com ja podia suposar-se de bon començament, malgrat solts oficiosos i embadaliments periodístics, seran destinats *exclusivament* al doblatge de les seves produccions. I si ara, fetes les sonoritzacions del *dubbing* a París o a Hollywood sentim aquestes joies d'expressió, no crec pas que puguem ésser massa optimistes ni esperar l'any que ve amb tranquil·litat. Sentirem la Garbo i la Crawford a tots els cinemes amb la magnífica veu de la senyora Fornés o de l'Amàlia Palau, i Lionel Barrymore amb l'accent particular del senyor Montero.

I aquesta malura del doblatge, fet sense cap garantia de fidelitat ni de discreció, s'ha estès a totes les distribuïdores. Hom no respecta ni tan sols la veu més fonogènica del món: la de Marlene Dietrich. *La Venus Rossa* cantava en castellà una cançó particularment ximple, i a *L'Exprés de Xangai* hi sortia un graciós andalús que sabia esguerrar amb el seu accent sevillà els moments d'un patetisme més ben cuinat per Sternberg. Desproveït de la màgia de la seva veu sensual, l'art de Marlene quedava terriblement fals i ple de trucs.

Que se n'hi gira de feina, a l'amic Gasch! No fa gaire que, en aquestes mateixes columnes, ell ens recordava alguns dels més recents estralls del doblatge, entre ells *Viatge d'anada* i allò tan còmic que es deia *Així és Broadway*. I l'intolerable escamoteig que es féu de la versió original de *Cavalcada*? I la pronúncia de xinesos venedors de collarets que llueixen els personatges de *Madame Butterfly* en la versió castellana?

Ara surt una documental sobre terres exòtiques. Un xerraire que parla en castellà explica també el film, i s'embolica cada història que us feu creus d'haver après tan malament la història i la geografia. Però tot s'acaba, en aquest món, i aleshores passa una pellícula en la seva versió original. Us espera una altra sorpresa. Per poques nocions que tingueu de la llengua en la qual és parlat el film, comproveu tot seguit una cosa: que els rètols en castellà són una traducció d'una vaguetat tan llunyana que en lloc d'ajudar entrebanquen. Sense comptar les vegades, massa freqüents, cal dir-ho, que els rètols no corresponen a les imatges.

Un amic meu assegurava no feia gaire que els que tradueixen els rètols de les pellícules i redacten els subtítols treballen a preu fet i tenen uns sous exigus. Seria l'única explicació, ben lamentable per cert, de veure com és traduït, per exemple, *maître-chanteur* (xantagista) per *mestre de cant*, i com són alterats conceptes essencials del diàleg, que fan canviar totalment la fesomia de la pellícula per als que no entenen l'idioma original, o per aquells que no poden seguir perfectament tots els mots del diàleg. Seria ben interessant que la meitat dels genis literaris que redacten notes oficioses per a la premsa en els departaments de publicitat de les cases distribuïdores posessin llur talent ben retribuït al servei de la traducció correcta dels subtítols o a la revisió literària dels *dubbings*.

A més a més, els rètols, en lletres blanques, es fonen damunt les parts clares de les imatges. Penso que és la Warner que, ultra haver reintroduït la presentació gràfica dels personatges en els repartiments, ha adoptat el sistema de posar els subtítols en una faixeta negra que destorba poc i permet llegir-los fàcilment. No ho podrien adoptar totes les cases?

La sessió s'ha acabat, i la gent desfila després de tres hores de cinema. Tanmateix, per una pesseta de l'entrada, potser he estat massa exigent.

RAFAEL TASIS I MARCA

Films del 1900: «Bowery»

Fémina

Passeig de Gràcia, 23 - Tel. 13352

AVUI, ESTRENA

ANNABELLA
ALBERT PREJEAN

Els feliços intèrprets de Noche de Redada, altra vegada, potser la darrera, plegats, en

Un hijo en América

Distribució ATLANTIC FILMS

Reserveu les vostres localitats amb antelació

EXIT AL

Fantásio

QUELCOM NOU DEFINITIU EN CINEMA SONOR

amb

SPENCER FRANCY

i

COLLEEN MOORE

Film presentat en

SESSIO «MIRADOR»

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinada

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges Fox Movietone

NOTICIARI FOX SONOR (Notícies d'Espanya)

NOTICIARI FOX SONOR (Internacional)

LA MUNTANYA DEL KÀISER

TEATRE GOYA

TOTS ELS DIES, TARDA I NIT

3 grans produccions COLUMBIA, 3

La locura del dólar
per Walter Huston

La consentida
per Carole Lombart

Alma de centauro
pel famós cavall «Rex»

Distribució CIFESA

Elegant... i ben afaitat. Utilitza diàriament crema-sabó BLANCAFLOR, elaborat amb les untuoses aigües de La Garriga.

El sabó perfecte de l'eterna joventut.

Es un producte nacional.

Adquiriu de seguida un tub d'estany de crema d'afaitar BLANCAFLOR, i l'adoptareu.

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

A PROPOSIT D'UNA OBRA DE DEVAL

La qualitat del públic

Cal celebrar l'aparició del nom de Jacques Deval en els cartells teatrals barcelonins. En realitat ja fa uns mesos que hi féu acte de presència, puix ell era gairebé l'autor d'aquell *Signor Bracoli*, que adaptat al català amb el nom del *Commendatore Campanelli* ens donaven al Romea.

Precisament la seva extraordinària habilitat teatral, permet a Deval de saltar d'un gènere a l'altre, amb la probabilitat de reeixir-hi sempre. Posat en la que en podríem dir comèdia burgesa, escriu *Etienne* i *Mademoiselle*; en les obres històriques, *Ventôse*; en les comèdies policíaques, l'esmentat *Signor Bracoli*; en les farses de gran comicitat, *Tovaritch*; en els drames ambiciosos, *Prière pour les vivants*, etc.

Es fa difícil dir quin dels aspectes teatrals de Deval és el millor, puix tots són bons. Això no priva que nosaltres, pensant en el nostre teatre, preferim el Deval de la comèdia burgesa — burgesa per l'ambient —, car creiem que són obres com *Etienne* i *Mademoiselle* les que haurien d'alliçonar els incipients comediògrafs locals. Comèdies d'aquest gènere són les que ensems que conferir dignitat literària a la nostra escena, podrien menar el públic al teatre. Almenys, així ho creiem...

La companyia argentina Rivera-De Rosas ha estrenat al Barcelona *Mademoiselle*. Aquesta comèdia és una pintura magistral de certes llars modernes, on cada membre de la família tira pel seu cantó i viuen ignorant-se del tot els uns als altres, malgrat la permanència sota del mateix sostre. Els pares, lliurats en absolut a llurs preocupacions particulars, atorguen una atenció distreta als fills. En la comèdia de Deval, la noia de la casa, soltera, té un fill sense que els pares se n'assabentin. El drama que viu la noia i que la mena a una passa del suicidi, no aconsegueix trencar el ritme alegre i apressat de la vida domèstica, ritme al qual es tornarà a reintegrar la noia al final de la comèdia.

Per a acusar els relleus del drama, Deval introdueix en la casa alegre i confiada un personatge estranyament tendre, la senyoreta de companyia, confident per força de la noia, que se l'endurà al camp per a amagar el part, i que a la fi es quedarà amb el fill, puix així pot satisfer uns sentiments maternals que coven en el fons de la seva ànima resseca de solterona.

En el teatre modern, poques coses s'hauran vist més emocionants que la confrontació d'aquestes dues dones: una, la noia jove, rica i bella, que odia el fill, car ve a desfer-li la felicitat; l'altra, la soltera amargada, que odia els homes, però que sent un desig imperiós d'un fill, ni que sigui d'una altra dona.

Aquest és el tema de *Mademoiselle*, obra que si té alguna falla resideix en l'excessiva habilitat de l'autor que alguna vegada li fa cercar efectes innecessaris. Però al costat d'aquestes falles personals, hi ha quatre retrats prodigiosos: el de la senyoreta de companyia, el de la noia i el dels pares, quatre creacions hnmaníssimes.

Doncs bé; *Mademoiselle* no ha plagut al públic barceloní. El dia de l'estrena, hom rebé l'obra amb una fredor extraordinària, que vorejava la protesta. Una vegada més, constatàvem allò que ja havíem observat en altres ocasions. Quan el nostre públic teatral flaira que li ofereixen una obra intelligent, reacciona immediatament en contra.

En l'espai d'un any, hem vist la prova repetida diverses vegades. Primerament, fou al Poliorama, on la gent va protestar *Baisers perdus*, d'André Birabeau, representada per la companyia Meliá-Cibrián. *Baisers perdus* és una comèdia interessantíssima, bastida a l'entorn d'un caràcter masculí vist de manera genial. L'obra conté escenes delicioses, que no bastaven per a calmar el públic.

Més tard, al mateix Poliorama, l'experiment es repetia amb *Domino*, la comèdia famosa de Marcel Achard que ens donà la

Jacques Deval

companyia Díaz de Artigas-Collado. Tota la gràcia, tota l'entremaliadura d'aquest impagable *Domino* no digueren res al nostre públic, que el féu objecte de l'acollida més displicent, matisada en certs moments per la protesta.

Ara, el cas de *Mademoiselle*. I esperem que la sèrie no està llesta. Que sorgeixi algun altre director de bon gust que vulgui oferir-nos quelcom d'interessant i nosaltres continuarem la llista.

I això és greu. Es greu, perquè ni Birabeau, ni Achard, ni Deval no són a França autors de minories. Amb obres d'ells, hi ha teatres parisencs que durant un any no tenen necessitat de canviar la cartellera. Una comèdia que allà obté centes de representacions, a casa nostra no pot ésser donada ni un parell de dies, malgrat els advertiments de l'empresa preparant el públic, els judicis de la crítica, etc.

El públic barceloní, en general, no va al teatre. Però aquell que hi va, educat teatralment en l'escola de tot els Pérez i tots els Muñoz madrilenys, i en la dels Roures i Màntues locals, és un públic incapaç d'entendre res que denoti una mica d'intel·ligència i de sensibilitat.

La perspectiva no és massa falaguera per a l'esdevenidor del nostre teatre.

ANDREU A. ARTIS

La crisi del teatre català

Hi ha 200.000 pessetes anuals Qui en dóna més?

II

El cinema, ja ho hem vist, arreu del món té en el teatre un gran stock de matèria primera i un laboratori sense els quals no pot viure. D'altra banda, no solament és indispensable que el nostre cinema es desvetlli, sinó que és un fet que es desvetlla, i, si no ho fa amb material propi i amb gent pròpia, ho farà amb material estrany i gent estranya. Això és un fet que està en els seus inicis; quan aquest fet sigui gran, els nostres actors, que per mitjà del teatre nou s'hagin posat a to amb les circumstàncies, hauran d'esperar un paper d'extra en els rengles dels més miserables sense feina.

Actors i actrius bé ho veuen això; però quan es tracta de posar-hi remei, esverats per l'esdevenidor, atuïts de timidesa, no se'ls ocorre tenir altra aspiració que passar de la misèria a la viu-viu anterior. Però fer la viu-viu, si és còmode, ara és impossible. Cal morir, o bé lluitar i vèncer, no contra el cinema, sinó al costat del cinema, suportant-lo, ajudant-lo a anar endavant.

Ah! — preguntaran els afectats per la crisi —, però és que això és possible? El teatre, aquest vell atrotinat, ha d'ajudar el seu rival, el jove — a casa nostra infant — cinema?

Ja hem dit com el cinema es servia del teatre per estalviar diners. Per què, doncs, el teatre no s'ha de servir del cinema? Per què, per quina raó, si el cinema, que és ric, pren gran quantitat, no solament d'assumptes, sinó de tècnica, sí, de tècnica i de material del teatre, no li ho ha de pagar?

Però — preguntarà l'afectat per la crisi —, és que li ho pot pagar? Es que, a casa nostra, el cinema ha pres molt del teatre?

De moment no li ho ha pres per dues raons: per l'estat del nostre teatre i per la vida de bohèmia i d'aventura, per no dir altra cosa, que porta el cinema. Només hem de veure els films que a casa nostra es produeixen. Però això no pot durar, no pas per res, sinó perquè un dia el públic tindrà una revifalla de dignitat.

* * *

Però és que no és solament el nostre cinema el que té una obligació envers el nostre teatre, sinó el cinema d'importació. El nostre país és tributari de l'estranger en quantitats enormes pel que fa a l'explotació dels films que arriben de fora. Les cases productores, no solament fan un negoci d'importació, sinó que controlen els locals d'exhibició gràcies a les condicions draconianes que imposen. Un 40, un 50, de vegades un 60 per cent de la taquilla va a cases estrangeres. Els empresaris de locals posen constantment el crit al cel. No sabem si aquest drenatge de diner té alguna compensació en la balança comercial. Volem suposar que sí, i que altres indústries compensen amb exportacions aquesta sortida de diner. No volem pas que les cases estrangeres financin ni subvencionin els nostres teatres, ni que en fundin (per les nacionals podria ésser d'un gran benefici).

Però si és cert que la totalitat del negoci cinematogràfic s'enduu el públic que potser (potser) aniria als teatres, no seria cap cosa de l'altre món demanar que d'aquesta totalitat en sortís la *compensació* del mal que al teatre ha fet el cinema en espera del molt bé que el teatre pot tornar-li.

Cert que el negoci d'exhibició està no carregat, sinó recarregat d'impostos. No pretenc demanar que n'hi sigui posat un de nou. Si fos possible de treure'n algun, contents tots. Però hi ha en el cinema un ingrés misteriós que s'esgarria i que, ben dirigit, podria ésser d'un gran ajut per al teatre sense que perjudiqués en res els interessos del cinema. Diem del cinema i no d'uns senyors particulars. I aquest ingrés ve de la censura.

* * *

La censura cinematogràfica es feia al Govern civil. Ara es fa a la Conselleria de Governació, que és el mateix indret material. Però no era, ni és, un servei del Govern civil ni del Departament de Governació, sinó un servei de la Mútua de Defensa Cinematogràfica.

Aquesta entitat, constituïda per representants de les cases distribuïdores, a raó d'un per sucursal, i pels empresaris, a raó d'un per local, facilità al Govern civil, perquè aquest exercís la censura de pellícules en un local de la casa, els aparells necessaris i el personal tècnic per projectar els films. Per pagar això fins a la seva amortització, la Mútua es quedava el cànon de tres cèntims per metre de film passat pels membres de la Mútua i cinc pels films dels que no en són membres (cases noves, particulars que emprenen l'explotació d'un film, etc., etc.). Aquest petit cànon, amb els metres de film que s'arriben a passar a Barcelona, representava fa un any una quantitat anual superior a 150,000 pessetes, que ara han d'ésser moltes més perquè es passen molts més films.

Cent cinquanta mil pessetes anuals que serveixen per amortitzar l'aparell de projeccions sonor, quatre mobles i pagar el sou d'un operador, potser de dos.

* * *

I bé. Suposem que de sobte es declaren amortitzades totes aquestes coses i, sense exigir responsabilitats a ningú, es decideix que el cànon de censura passi a la Generalitat i que, cosa natural, es destina a compensar el perjudici que el cinema causa al teatre. Què passarà?

Passarà una cosa molt curiosa: que com més pròspera sigui la indústria del cinema, més possibilitats tindrà el teatre, i que com més pròsper sigui el teatre, més matèria podrà donar al cinema. Es compensaran mútuament.

FIDEL AMARGOS

(*Passa al final de la pàg.* 8)

FIGURES

Miralles, el dansarí dels tsars

El carrer de Molvedre — com diu la gent — és una via suburbana de la ciutat de València. Comença a la vora del riu i es perd en la carretera de Barcelona. A dreta i esquerra, té uns carreronets afluents plens de gràcia i algun d'ells de rusticitat. Al carrer de Molvedre hi ha de tant en tant un retaule de ceràmica amb imatges populars. Hi ha un convent de monges, pobre i gran. Hi ha una esglesiola, la de Sant Llàtzer, trista i humida...

La placa commemorativa del carrer de Molvedre

Prop d'aquesta esglesiola va néixer, l'any 1871, un nen que es va dir Francesc Miralles i Arnau.

Miralles — home del poble — va apendre un ofici, fou obrer d'una fundició.

Però Miralles era també un gran aficionat al ball. El país valencià té una tradició coreogràfica molt considerable, encara no prou divulgada. La ciutat de València tenia aleshores unes anomenades acadèmies — encara en resten — on castissos professors ensenyaven a ballar danses valencianes, generalment als que es volien fer professionals.

La tradició i la pràctica varen influir en la personalitat de Miralles, que, molt jovenet, abandonava la terra nadiua per anar a córrer món... Primer, actuà a les principals poblacions d'Europa, formant part, com a primer ballarí, d'una atracció. Després, anà a l'Amèrica del Nord i a l'Amèrica del Sud. Altra vegada a Europa...

A Europa, Miralles fou durant molt de temps un ballarí de primera categoria. Sembla que una de les coses que donaven categoria en açò de ballar, era l'actuació davant les corts reials i imperials. Miralles va ballar a les corts d'Espanya, de Pèrsia, de Grècia, de Rússia... Precisament, Miralles solia dur una agulla de corbata que li va regalar la reina de Grècia... Però on més va actuar fou a Rússia, fins el punt que a Miralles solia anomenar-se'l «el ballarí dels tsars»...

El mateix Miralles, parlant amb el periodista Enric Malboysson — avui governador civil de Huelva — li deia:

—La família dels tsars la vaig conèixer molt. El tsar Nicolau i la tsarina Alexandra em distingien molt i em duien sovint a palau. Al tsarèvitx Aleix li vaig ensenyar algunes danses clàssiques espanyoles... Rasputin dansava molt, potser massa, però al seu estil. Era molt antipàtic. Als artistes que, per manament dels tsars, intervenïem en les festes palatines, ens tenia un odi feroç... El ball que agradava més era el bolero. Moltes nits, quan jo acabava el meu treball, em feien passar als salons particulars del Teatre Imperial perquè ballés davant de personalitats, entre les quals no solien mancar els grans ducs Boris i Nicolau.

...I així va arribar la revolució. Miralles, que havia actuat deu anys seguits al Teatre Imperial de Sant Petersburg, hagué d'abandonar Rússia.

Aleshores va viure a París. La direcció de la Gran Opera va demanar la seva col·laboració. Va fundar de primer antuvi una acadèmia i, per a donar abast a la demanadissa d'inscripcions, hagué de fundar-ne dues més.

L'any 1929, un teoritzant prou conegut, André Levinson, va publicar una obra monumental sobre *La danse d'aujourd'hui*, on hi havia un apartat que parlava de l'Argentina i el geni de la dansa espanyola. En aquell capítol, André Levinson, referint-se a la decadència dels balls antics espanyols, deia:

«Una oportuna iniciativa ens va revelar, però, aquest gènere desuet i encara ple d'un estrany prestigi. Durant vuit dies, el music-hall de l'Olympia ens oferí la més sorprenent evocació d'un passat vivent que havíem suposat extingit. L'intel·ligent fervor de dos artistes remarcables féu reviure damunt de les taules els fastos del ballet espanyol de l'avior. *Monsieur* Miralles, que fou el ballarí de la bella Otero, àgil veterà del *baile* que conserva una frapant bledania, va presentar amb la seva deixeble, *Mademoiselle* Fernanda Ferrer — la qual, amb un altre nom, havia estat primera dansarina a l'Opera de París —, unes quantes *pages retrouvées* d'un sabor únic, el valor documental de les quals iguala llur elegant *maestria*. Aquella inopinada demostració retrospectiva eixamplà el nostre horitzó revelant-nos aspectes desconeguts d'un art nacional sortit de la inspiració popular, però evolucionat cap a la regularitat i la complexitat.»

I encara afegia, entre altres coses, André Levinson:

«La noble elegància i la jovenívola lleugeresa que *Monsieur* Miralles — el qual dansa quaranta anys — posa en les seves giravoltes a l'inrevés i en les seves gallardes contorsions, així com el joc expressiu dels seus braços, ens fan comprendre que *Monsieur* José Otero, el magistral teoritzant del *baile*, saludés el seu amic com el *maestro de los maestros*.»

Miralles, encara que vivint a París, no oblidava la seva ciutat de València. I tots els anys hi anava per la fira de juliol: per aquella fira de juliol en el programa de la qual hi ha un número de *bailes populares*, als quals potser anés Miralles, que, tot veient-los, pensaria quina llàstima és que els valencians no conrein la seva coreografia pròpia com ella es mereix...

Miralles va morir a París l'any 1932. I allà el va amortallar el ballarí francès Gustave Ricause. A l'any següent, les seves germanes, que el volien amb tota l'ànima i que ara veneren la seva memòria, varen traslladar les despulles a la ciutat que l'havia vist néixer.

I heus ací que l'any 1933 totes les societats — culturals, polítiques, recreatives — del carrer de Molvedre o de les seves proximitats es varen adreçar a l'Ajuntament de València demanant que honorés el record d'aquell mestre de ball que, amb la força del seu art, havia triomfat arreu del món... palesant que no sempre estan malament les coses fetes amb els peus. Poc després, el municipi valencià, mitjançant la intervenció del regidor Enric Duran i Tortajada, acordava fixar una placa commemorativa a la façana de la casa humil on va néixer Francesc Miralles i Arnau.

L'escultor Francesc Marco és l'autor de la placa. Es tracta d'una obra de marbre rosa i metall repujat. A més de les corresponents inscripcions, hi ha el retrat de l'insigne dansarí i una parella de balladors valencians. D'ara endavant, tots els vianants que contemplen aquesta obra — finament inspirada — podran pensar que fins en les ocupacions més frívoles es pot assolir la glòria o almenys l'anomenada, si en la tasca es posa voluntat i personalitat.

ALMELA I VIVES

Teatre Olympia

AVUI NIT, GRAN ESDEVENIMENT CINEMATOGRÀFIC

PROGRAMA MONSTRE

3 GRANS ESTRENES, 3

El último experimento del Dr. Brinken

Alraune (BRIGITTE HELM), producte d'un experiment científic, dona formada sota l'agulló d'una ambició sense mida, és la tràgica heroïna d'aquest singular film.

DANCING

Actuació insuperable de PAQUITA GARZÓN.— Orquestra típica Argentina de ROBERTO FIRPO.

Jazz Orquestra Americana RENE CÓSPITO

Film B. G. K.

En atenció a ésser aquesta la primera super-producció realitzada a l'Argentina, la sessió d'avui serà dedicada a la colònia argentina de Barcelona.

La grandiosa super-producció de gran presentació:

El collar de la reina

Història de l'escandalós procés en què Mirabeau va veure el preludi de la Revolució Francesa.— Gran creació de MARCELLE CHANTAL i DIANA KARENNE

Gran espectacle a preus econòmics

METROPOL CINEMA

AVUI I CADA DIA

La dramàtica història d'un amor del nostre temps

URQUINAONA

DEMÀ

ESTRENA SENSACIONAL

La gran desfilada de l'oceà

Adquiriu les vostres localitats amb anticipació per aquest grandiós espectacle

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

La religió europea a través del geni literari

Si algú ens demanés quina és la màxima característica del nostre estimat continent europeu, dominador material i espiritual de tots els continents de la terrra, diríem de seguida que és la d'haver-se fet seva, com es va fer, la concepció jueva fins al punt d'haver-se-la, no sols imposat a la pròpia concepció original nascuda a l'època antiga del paganisme coneguda per l'època clàssica greco-romana, sinó fins al punt més extrem i més sorprenent, que en renàixer aquesta concepció tradicional i autòctona nostrada, a l'època coneguda en la història universal per la Renaixença, que més que renaixença va ésser veritable naixement de l'Europa septentrional, que es va afegir al curs de la nostra civilització típica, el nostre continent va tenir d'anar obrint pas al propi pensament estripant-se les entranyes, i trencant-se els ossos com en l'operació cesàrea, ço és, lluitant contra la concepció manllevada a Israel, que s'imposava a si mateixa. Durant molt de temps en nom d'Israel ens vam oprimir nosaltres amb nosaltres, perseguint-nos com a conills.

Europa, el continent més petit materialment i el més gran espiritualment, es va fer bíblic a través del Nou Testament, corona de l'Antic, i és curiós d'observar com la concepció d'aquests dos Testaments va evolucionant i minvat entre nosaltres, estudiant-la i seguint-la a contraclaror de les més altes manifestacions nostrades, que són les produïdes pels nostres més grans genis literaris, riquesa suprema del patrimoni espiritual també nostrat.

Quatre són les principals figures del joc literari europeu, entre les moltes que si volguéssim podríem esmentar en el camí que ha fet la història literària moderna continuadora de l'antiga, dintre de la civilització cristiana, que va des de la fundació dels Estats moderns europeus, nascuts a la mort de l'Imperi Romà, fins a l'hora que som en aquest moment marcada pels rellotges que segueixen el sol.

Aquests quatre genis, el nom dels quals produeix rodaments de cap i esgarrifances de fred, perquè són quatre abismes d'humanitat penjats en l'infinit, i que són Dant, Cervantes, Shakespeare i Goethe, escalonen els compassos d'avenç de la nostra cultura i de la nostra concepció vital i mundial, sobresortint tant entre els altres escriptors d'aquest període que no té res de curt, que es poden esguardar des de lluny per damunt de tots, com els cims entre les muntanyes.

Els quatre genis, l'italià Dant, l'espanyol Cervantes, l'anglès Shakespeare i l'alemany Goethe, cada un des del seu propi país i des de la seva pròpia llengua, formen el quadro que comprèn tota la civilització cristiana filla d'aquesta religió, que a desgrat, com dèiem, d'haver nascut en un altre continent, ha constituït la religió del continent europeu i dels continents que Europa ha colonitzat. La civilització que va de Dant a Goethe, passant per Cervantes i Shakespeare, porta el senyal de la Creu, segell del cristianisme i marca de foc amb la qual el poble de la Bíblia va marcar el nostre front al final de l'època pagana.

Estudiem en la forma en la qual el fons cristià del pensament europeu va travessar, com una agulla que passa el fil, pel geni d'aquests quatre grans homes, que marquen els quatre moments culminants de l'Europa moderna dominadora del món, com ho va ésser també l'antiga.

En Dant, el cristianisme no sols apareix erigint-se en sistema i identificant-se amb l'ànima de l'autor, sinó proclamat i exaltat pel cantor sublim, que meditant tal com l'escultor català ens el representa, passa per l'infern, pel purgatori i pel cel, que tancant-los en els seus tercets coronats per quartets, converteix la *Divina Comèdia* en l'encarnació vivent de la concepció cristiana europea, fent que el nostre continent amb la veu italiana que després d'haver estat la carn de la música, va acabar essent el llenguatge oficial de l'òpera, canti l'obra d'Israel i del seu heroi diví, com a cosa pròpia i engendrada en les pròpies entranyes maternals, com si fos Europa mateixa la que hagués parit el Messias que els mateixos jueus no van voler reconèixer. Teixit amb hendecasíllabs d'or, forjat amb el foc de l'infern, purificat pel gresol del purgatori i brillant al cel, el poema dantesc és la gàbia monumental on canten els rossinyols de Judea, aclimatats a Europa com més tard a Amèrica que és la terra dels lloros, que en lloc de cantar com els nostres ocells, no fan més que repetir el que senten dir.

Passen els anys i amb els anys els segles, i s'aixeca a Espanya un altre literat i poeta del vers i de la prosa, visionari ardent i serè, del llinatge de Dant, que, com el cantor italià, canta la humanitat fent callar els chors i fent-la girar entre les dues figures que són el pol nord i el pol sud que va de l'ideal al real. El Quixot, company de Sanxo Pança, concebut en plena consolidació del cristianisme, el cristallitza en la humanitat, creant el quixotisme, que nosaltres alguna vegada en altres estudis publicats, hem definit dient que era el cristianisme armat.

Però de seguida sense donar temps a respirar ve Shakespeare, el més humà de tots i el més agut i pregon, agut com un clarí i pregon com un timbal, de tots quatre i que en lloc de les cordes de la lira, polsa directament els nervis de la carn, pessigant-la i fent-li pessigolles amb els dits a flor de pell, i posa a la religió europea, elevada a universal, l'accent del dubte, pintant-la amb mà de mestre en la tela del judici. El famós monòleg de Hamlet escrit davant del silenci del món, com davant del silenci del públic del teatre que l'escolta, quan l'actor s'avança fins al prosceni per recitar-lo, com és costum, és l'ària amb què l'Edat moderna respon des de lluny a l'ària de la Passió de Jesús de Nazaret, cantada *in illo tempore*, amb notes d'agonia a l'hort de les Oliveres, quan ningú no l'oïa i només l'escoltava el silenci dels segles.

I finalment ve Goethe, fill natural de Shakespeare i germà bessó de Kant, com hem dit nosaltres en la nostra obra titulada *Concepte general de la Ciència catalana*. Goethe, el darrer dels quatre genis, s'alça en plena Alemanya amb el *Faust*, com una ventada contra la concepció cristiana, i encara que l'heroi del poema dramàtic en anar a beure la copa del verí del secret de la Mort i del No-res, s'atura davant del repic general de campanes que anuncia la resurrecció de Jesús el dia de Pasqua, no deixa d'haver estat el primer geni europeu que té la pretensió de rompre contra la religió d'Europa. En la resta de la seva obra i en les converses i documents que se'n conserven, es declara enemic irreconciliable del cristianisme, tractant-lo de malaltia ètica i estètica, que ell també pateix, al bell mig dels esforços màxims que fa per guarir-se i morir completament sà i bo, abans d'entrar a l'eternitat.

Dant proclama, Cervantes accepta, Shakespeare dubta i Goethe nega. Vetaquí amb quatre paraules la revista de la religió europea passada a través del geni literari d'aquest continent. Manca preveure la posició que pendrà davant d'aquesta concepció jueva nostrada, el geni futur successor de la dinastia de la llista repassada suara. Nietzsche, que és l'anunci violent del geni esdevenidor, es presenta en franca oposició contra del cristianisme. En la seva prosa de poeta líric, encesa com una teia, canta exaltat la més gran de les negacions fins al punt de proclamar-se l'Anti-Crist. Portat per l'empenta de la fúria contra la religió d'Israel plantada en terra nostra, ens amenaça a tots, cridant tan fort com pot, amb la revolució social i el triomf del proletariat comunista, com a conseqüencia fatal i lògica d'haver practicat la religió extreta de la Bíblia. «Aviat Europa — diu — pagarà molt car haver estat tants segles cristiana.» Si com a geni literari no és un Dant ni arriba a ésser com un dels quatre, respecte de la religió que ens ocupa, és l'Anti-Dant, al qual per cert anomena la hiena udolant en les tombes. Com a final de la trajectòria traçada en aquest article, podem dir que el darrer esforç del geni europeu iguala en negació ço que Dant va fer en afirmació.

FRANCESC PUJOLS

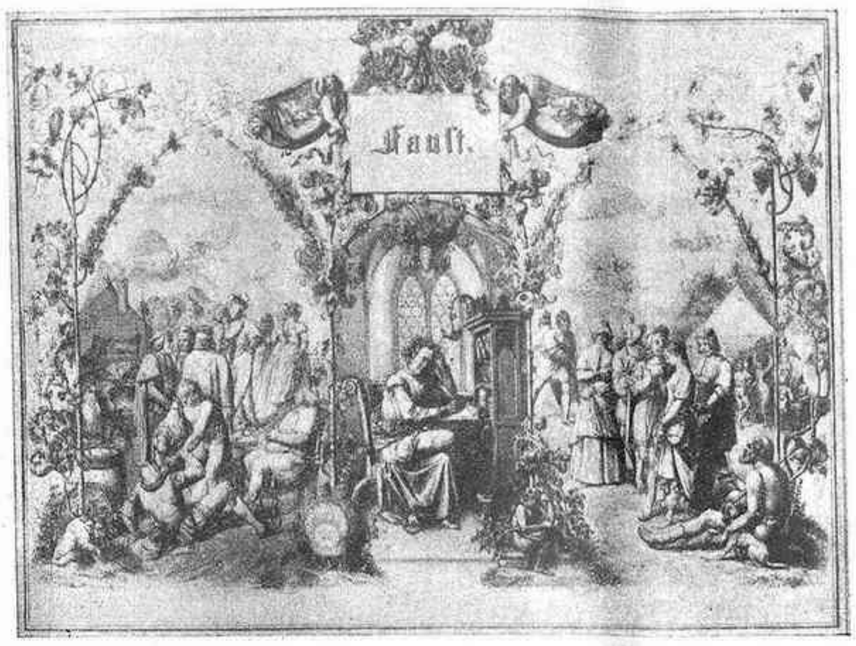

El creador copsant les figures de la seva creació (dibuix de von Cornelius, litografia de von Hosemann)

—Què feu assegut fa tres hores? No us he dit que escombréssiu les fulles.
—Espero que caigui la que falta.

(*London Opinion*)

Una altra poesia catalana d'Aribau

Hem cregut sempre en l'emoció dels poetes i, des d'aquestes mateixes pàgines, quan l'any passat commemoràvem el centenari de la Renaixença, vam dir que Aribau, mancat d'heroisme, escèptic d'un retrobament, vibrava d'emoció en estergir en aquells versos de l'*Oda* la sensibilitat de la seva ànima catalana. Convençuts que en 1815, quan comptava sols setze anys, ja havia estudiat els clàssics i en el reduït cenacle de la Sociedad Filosófica comentava «la vergonyosa decadència de la llengua catalana», i àdhuc, segons es desprèn de la carta que va escriure en 1817 a Ramon Muns (1), havia compost una poesia inspirada en el mateix esperit de l'*Oda*, hem defensat, si no el designi conscient de renaixença, l'entusiasme d'Aribau per la nostra llengua.

Res no ha fet pensar tant en la circumstancialitat de l'*Oda*, com el fet que Aribau no escrivís res més en català. La coincidència quasi unànime de la crítica, a excepció de Milà i Fontanals i del P. Blanco, a apreciar aquesta poesia com una manifestació aïllada del talent poètic d'Aribau, ha contribuït força a fomentar la creença d'una inspiració inconscient. Tubino, després d'estudiar-ne els antecedents, no vacilla a afirmar que no podia inspirar-li cap ànsia de renaixença perquè ningú no pensava aleshores que pogués produir-se. Rubió i Ors diu: «*Aquel melancólico cuanto tierno canto de despedida a las montañas de su patria, aquel bellísimo ditirambo que había aprendido en el gremio de su amorosa madré, fué la primera y última composición escrita en lengua catalana...*» Menéndez y Pelayo afirma que ningún no coneix versos seus catalans, anteriors ni posteriors a l'*Oda*, i darrerament, amb motiu del centenari, Massó i Torrents corroborava des de *La Publicitat* aquesta opinió generalitzada.

Malgrat que Aribau sigui estimat a Catalunya en el caire més imprecís de la seva personalitat, la seva figura, com a poeta català, ha restat confusa. Els antecedents de la seva *Oda* són ignorats, les seves produccions catalanes, al nostre entendre indubtables, desconegudes. La seva profunda coneixença de l'idioma, com així ho constata Rubió i Lluch, no igualada fins a Verdaguer, demostra un amor constant i, aquesta virtut, en un esperit tan sensible com Aribau, vol dir una consciència catalana i un tebi sentiment d'enyorança per la llengua perduda. Si Aribau hagués continuat vivint a Catalunya potser s'hauria encomanat l'heroisme de Rubió i Ors, perquè, en la seva adolescència, quan Ramon Muns prologava el seu primer llibre de poesies castellanes, *Ensayos poéticos*, ja havia manifestat el seu sentiment per l'estat de depauperació en què havia caigut la llengua catalana, i res no demostra tan bé l'atenció que posava en tot el que feia referència a la poesia nacional, com el fet d'escriure l'*Oda* amb perfecció tècnica i en metre alexandrí, que Rubió i Lluch creu que aprengué de Puig i Blanc. Aquest fet és eloqüent en l'estudi dels precedents de l'*Oda*, ja que el poema de Puig i Blanc no va publicar-se fins l'any 1842; Aribau, doncs, devia posseir-lo manuscrit.

D'altra banda, l'autor de l'*Oda a la Pàtria* devia trobar-se una mica sol en els assaigs jovenívols. Muns seguia el tarannà festiu de la poesia catalana; Cortada i Martí, adolescents encara, no podien empendre's la tasca enorme d'iniciar la Renaixença. Necessàriament havien de fallar aquelles nobles iniciatives nascudes a l'escalf del primer cenacle romàntic l'any 1815. Aribau, després, esdevindrà escèptic d'allò mateix que tant ha estimat i, quan el veritable pare de la Renaixença, Rubió i Ors, publicarà l'any 1839, en el *Diario de Barcelona*, les seves primeres poesies catalanes, Aribau, en l'ambient de Madrid, castellanitzat, no sentirà l'emoció d'un retrobament ni l'ànsia d'arribar-hi.

No obstant, el seu oblit no va ésser tan profund com algú ha volgut creure. Ultra *Palamós*, poesia anacreòntica i que en part reproduïem en aquestes mateixes pàgines, hi ha un fragment d'una altra que ningú no ha esmentat i que pertanyia a Marian Aguiló. Heus-el ací.

Lloc, lloc pastores,
lloc, lloc pastors,
lloc que la noia
ve a la font.
Mirau sos cànters
brillants com l'or
com enlluernen
ferits del sol.
Més enlluerna
son ull hermós
quan en ell brilla
lo foc d'amor.

* * *

Manuel de Montoliu, en l'article *El secret de l'Aribau*, publicat a *La Veu de Catalunya*, estudia les causes que feren silenciar a l'autor de l'*Oda a la Pàtria*, el canvi de la paraula *pàtria* per la de *patró*, que, segons Montoliu, és evident. Entre les raons del crític n'hi ha una que, d'ésser veritat, explicaria a bastament el perquè de la desconeixença que tots tenim de les altres poesies catalanes d'Aribau. Diu: «Aribau era home d'idees unitaristes i la seva inhibició absoluta del moviment de la Renaixença el fa suspecte d'anticatalanisme.»

Carles Riba, en dos articles de rèplica, apareguts a *La Publicitat* (dies 20 i 22 de febrer d'enguany), defensa, contràriament, la no substitució del mot *pàtria* i la circumstancialitat de l'*Oda*

Valls i Taberner des de *La Vanguardia* (27 de febrer de 1934), defensa, en un altre caire, el catalanisme d'Aribau, suspecte a Montoliu.

Sense voler entrar en el fons d'aquesta qüestió, creiem encara el mateix que inspirava el nostre article commemoratiu del centenari: escrivís o no l'*Oda* en aquell moment, Aribau l'havia concebuda feia temps, àdhuc teníem esperances — no les hem perdut pas del tot — de trobar una poesia d'Aribau, en esperit, igual a l'*Oda* i molt anterior. Podria molt bé ésser que Aribau, entusiasta de les nostres glòries i dels prestigi de la llengua catalana quan des de la Sociedad Filosófica estava animat d'una ànsia de renaixença, més tard, absorbit en l'ambient unitarista de Madrid, es penedís i tot de la seva vocació jovenívola i, recelós, evités la publicació d'altres poesies catalanes — indubtables perquè ell mateix ens en parla — que es perderen de mà en mà o que ell féu desaparèixer.

D'ésser així, la gran tragèdia d'Aribau hauria estat que, quan anhelava la Renaixença, quan plorava la vergonyosa decadència de la llengua catalana, quan estudiava els clàssics i assajava amb emoció la flexibilitat poètica de la llengua, la Renaixença no podia produir-se per manca d'ambient, i en canvi, quan anys més tard aquell moviment semblava definir-se en tots els caires, i l'empenta de Rubió i Ors n'assegurava la seva continuïtat, recelós, indiferent als entusiasmes de la joventut, poruc de les conseqüències, castellanitzat en l'ambient de la Cort, adulat pels grans crítics espanyols, restava insensible al moviment de reconstrucció nacional que ell havia iniciat. Mai no podia sospitar, però, que fóra precisament en aquest caire — el més imprecís de la seva complexa personalitat — on s'assentaria la glòria del record i el prestigi de la seva immortalitat.

J. M. MIQUEL I VERGES

(1) Vegi's MIRADOR, núm. 240.

—Es admirable! Com s'ho fa per seguir escrivint mentre li parlen?
—No escoltant el que em diuen, senyora.

(*Le Journal*, París)

BARRI NEGRE

—Ara que he arrossegat la bola sobre un pilot de carbó, podem fer un ninot de neu.

(*Life*, Nova York)

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Proper diumenge, 11 d'abril

Excursió a Olesa en autocar per assistir a la tradicional representació de la **Passió**

Preu: **12 ptes.**, localitat compresa

Sol·liciteu opuscles explicatius

Qualsevol llibre a qualsevol preu
MAGATZEMS GASSÓ
FIVALLER (abans Fernando), 42

Reparació de Plomes Estilogràfiques
de totes les marques a preu molt reduït

Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

EL MILLOR PRESENT
ÉS UN BON LLIBRE
LLIBRES RELLIGATS
EDICIONS DE LUXE
LLIBRES PER A INFANTS
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Joaquim Sunyer

L'exposició Sunyer ara oberta a les Galeries Syra ha tingut la virtut de desvetllar una veritable passió de judicis. En un sentit o altre, és gairebé segur que s'ha dit tot el que es pot dir. Sunyer, doncs, la pintura de Sunyer, està enmig d'un devessall de crítica. Des que és prim de qualitat fins que és la fita màxima de la seva obra, els comentaris han anat i vingut amb una enorme força de dicció i han deixat en l'ambient de la sala una atmosfera bullent de controvèrsia.

Joaquim Sunyer — Nu del mirall

Feia temps que un espectacle així no es veia. Ens hem de felicitar que hagi reapareguit. Durava molt allò de veure visitar exposicions amb un somriure als llavis i amb la predisposició de tothom a posar-se d'acord tot seguit. Quan entra la discussió i els criteris oposats teixeixen un món de filigranes de lògica i d'argumentació, és que en el fons hi ha una cosa viva, palpitant, amb prou valor per arremolinar raons de cultura pictòrica que surten rarament, aproximadament només quan hi ha quelcom d'un mèrit indiscutible. Que desvetlli la discussió és realment el millor que pot passar a un artista.

Sunyer — Retrat de la nena Monroset

No diem això pel que Sunyer pugui treure'n pel que fa a l'ensenyança, perquè és obvi que com a personalitat definida no ha de treure'n res de nou. Ho diem perquè mentre el fet de la diversitat crítica succeeix, rodeja el conjunt un halo de categoria i s'observa l'aparició d'un desig d'arribar al fons de la qüestió estètica plantejada pel pintor.

Aquest és un signe del qual no s'escapa ningú que senti per la pintura el més mínim gust a assabentar-se del que té davant dels ulls.

Si a l'hora de voler establir un resultat per mitjà de la llei de les majories, hom s'adona que no hi ha unanimitat i que tots els que collaborem en la tasca de fer pública una manera de pensar respecte a l'art hem tirat per camins diferents, serà ben bé perquè estarem sotmesos a la fluctuació característica en general de tot el contingent d'aficionats que han desfilat per les galeries del carrer de la Diputació amb l'ànim admirablement disposat a definir.

Hi haurà una coincidència. Coincidència que ens donarà la qualitat de radis que van a parar a un centre que s'anomena interès i valor.

Sunyer té dues cares. La que entusiasma de primer moment i que després es desinfla una mica, i la que obsessiona per una rara complexitat de bellesa des del primer instant i que creix amb una enorme proporció.

La captació de la primera faceta s'aconsegueix pel mitjà de la simpatia. Les de Sunyer són teles d'un color que canta facilitat i felicitat. Lleugeres d'estructura colorística i compositiva. Bon xic epidèrmiques i tractades amb una gràcia especial, tenen molt a veure amb aquella superficial manera catalana de comentar les coses quotidianes que en virtut de la seva familiaritat van acompanyades d'una capa d'intranscendència. Aleshores Sunyer és un gran pintor que fa bonic i que deixa entreveure la seva envergadura artística.

La segona particularitat ha fet dir a algun visitant, després d'examinar les obres, que Sunyer ja s'havia superat i que ara ja només repetia amb més o menys fortuna tots els grans dos de pit que ja havia efectuat.

Però no és pas això. Si hi ha repetició, no vol pas dir que sigui un Sunyer estereotipat ni que ja tingui un sistema, sinó tot el contrari, que és que té el valor d'ésser nou i igual quant a emoció, quant a sensibilitat pictòrica, quant a concepció general.

Així es repetí Beethoven i es repetí Goethe, i ara entre altres va repetint-se Stravinsky.

Arribat a la superació, només manca l'etapa de la decadència, que és la que equivocadament algun dels impugnadors deu voler significar i que cal dir que no es veu per enlloc de les teles exposades.

Sunyer, sota un aspecte de facilitat comprensiva, requereix bastanta més meditació que molts d'altres pintors de producció elaborada sota principis plens de fonaments argumentals.

A mesura que la meditació es desenvolupa i es veuen aparèixer segones capes espirituals, es té la sensació que Sunyer és un artista que treballa en perspectives anímiques, que treu en relleu volums d'una gran subtilitat, incognoscibles per als que en l'art voldrien germinar dialèctica heroica o tràgica a tot gas.

Heus ací un punt capital en el pintor sitgetà que difereix del criteri de moltes persones. Punt que pot declamar-se dient que és una obra d'optimisme, de profunda alegria de cara a una terra franca, d'uns esperits oberts a l'eufòria d'un món que viu encarat a una gamma perfecta de colors dedicats per l'inventor.

Sunyer finalment encomana un senzill goig de viure, fent valorar persuasivament un grapat de coses disperses que per l'ús ens passen desapercebudes als nostres ulls acostumats.

ENRIC F. GUAL

Abaix la guerra!

Aquest sentiment de pacifisme acaba d'agrupar un estol de cartellistes amb motiu de l'actual Exposició del Cartell contra la guerra.

Presidits per Jean Carlu amb aquell afortunat cartell tan simple com expressiu titulat *Pour le désarmement*, una trentena d'expositors aporten les seves creacions, algunes força vigoroses, representant tota la tragèdia que es dibuixa en les hores dels grans desastres.

Gairebé tots aquells cartellistes pretenen representar al roig viu la realitat patètica, espectacles de mort, d'horror i de misèria; l'alambrada, els gasos asfixiants, cranis i creus i aus fatídiques, la vídua amb el fillet, etcètera.

Sols un cartell es presenta sense l'objectiu aterridor. Un cartell tot optimisme, simbòlic d'anhel de pau.

Heus ací dues maneres de concebre una mateixa finalitat. L'un pretén atacar la psique per les vies afectives, els altres per les aversives, i veritablement la sensació que hom rep davant d'aquest contrast de concepció expressiva ens ha estat reconfortant i agradosa; hom hi reposa l'esperit i, lluny de desentonar, sembla repetir-se la llei dels complementaris que exalten els colors oposats.

Ara bé: sense regatejar mèrits, tot i reconeixent que hi ha obres que revelen bones facultats, una tècnica del *métier*, un bon sentit cromàtic i de distribució espaial, podrem sostenir-nos en el mateix to quant a la intensitat emocional aconseguida?

La intensitat emocional, però, no és fruit d'un desig, ni d'un propòsit, i no s'assoleix únicament pel fet de representar escenes més o menys apoteòsiques.

L'home porta ja en si la idea repulsiva de la guerra; tota representació descriptiva de les seves conseqüències que l'artista li ofereix, les té ja resoltes en la seva consciència i, per tant, davant del cartell, si no es veu la seva imaginació sollicitada, actuarà exclusivament de crític, d'analitzador, i en el moment que l'espectador es sent crític l'obra de l'artista ha perdut valor.

La sorpresa, la intensitat emotiva, quan s'aconsegueix, anihila l'esperit crític de l'espectador, i és aleshores quan l'artista triomfa.

Amb aquesta exposició que celebra actualment l'Associació de Cartellistes al Cercle Artístic, la nostra ciutat dóna en aquests moments el crit d'«abaix la guerra!» amb serena reflexió.

Cartell de Miralles Garcia

I és aquesta serena reflexió la que priva precisament a l'artista de reflectir una vibració emocional, d'expressar l'esgarip d'esgarrifança que s'extingeix sota el tro de la metralla.

Si aquesta exposició ha de contribuir a desvetllar els sentiments pacifistes, benvinguda sigui.

P. CATALA I PIC

IV centenari de Correggio

El dia 6 d'aquest mes de març ha estat celebrat solemnement a Parma el quart centenari de la mort d'Antonio Allegri, conegut pel nom de Correggio, que moria a l'edat encara jove de quaranta anys.

Per l'avinentesa, han estat illuminats amb feixos de llum potentíssima l'octogonal cúpula del Duomo de Parma on l'immortal artista pintà l'Assumpció de la Verge, circundada de sants, àngels, etc., i la cúpula de Sant Joan Evangelista on pintà la glòria de Crist, perquè tothom pogués admirar els frescos gegantins que tantes polèmiques han suscitat entre els crítics de tot el món els quals no sempre han estat benèvols, tant que algú definí aquelles pintures de *guazzetto di rane*. Però tot admetent que el desmesurat fresc manca un xic de claredat i d'ordre, cal reconèixer que és alguna cosa més que una safata de granotes.

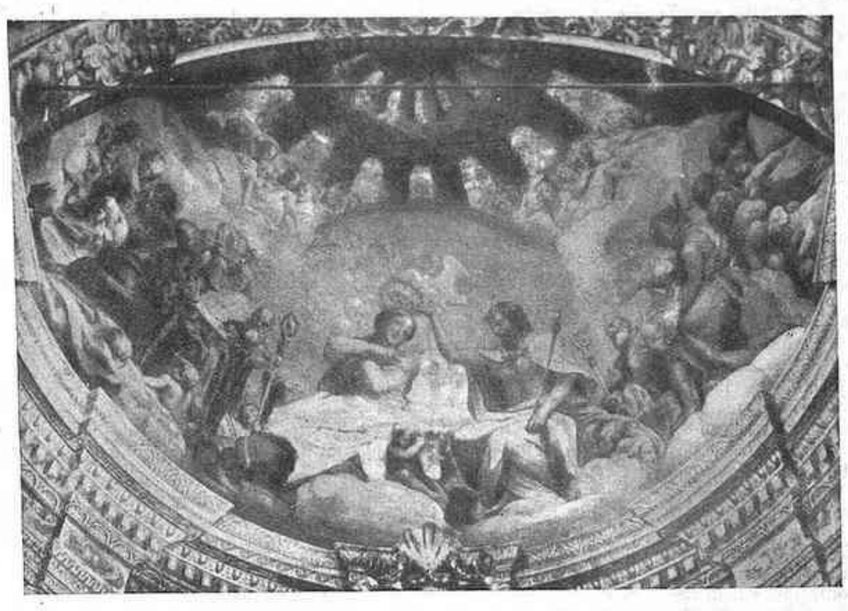

Correggio — Fragment del fresc de l'església de Sant Joan Evangelista

A propòsit d'això, Berenson escriu: «Aquella immensa pintura, monumental per les dimensions, és, a fi de comptes, monumental també per l'estructura íntima de la composició i de les figures? L'excés de moviment, l'amuntegar-se confús dels personatges, les preocupacions de crear espais lliures, podrien oposar-se als caràcters que són propis de tota monumentalitat clàssica.»

Segons l'agut crític americà, que tant ha treballat en la història de la pintura italiana, Correggio s'hauria abandonat en el fresc de l'Assumpció a purs exercicis de prestidigitació, traint completament la finalitat de les arts plàstiques, que és de donar ordre i claredat a la realitat, de triar del caos de les formes les que més ens poden donar la idea immediata d'una veritat més certa i més alta.

Però nosaltres creiem que la genialitat de l'immortal parmesà es troba allà on s'allunya dels gegantismes, dels roigs miquelangelescos o d'altres escoles més o menys seguides per ell. Allà on s'admira el veritable Correggio, on es troba la seva pròpia ànima, les seves inspiracions genuines, és en algunes Madones o en els seus quadros de tema mitològic.

* * *

Quan totes les maneres possibles de pintar eren exhaurides, i semblava, com deia Gounod, que tot fos dit en aquest art, vet-aquí que arriba un tímid solitari provincià, gens desitjós de viatges i encara menys d'aventures, perdut entre lombards, venecians i emilians, tendre de natural, i tanca d'una manera imprevista el cicle de la pintura del Renaixement i n'obre un de nou, que especialment dos segles després donava fruits del «graciós sembrador», i no solament a Itàlia.

Mauclair, en efecte, escriu: «De la influència dels flamencs, però més decididament de Correggio, surt quasi tota l'escola francesa en la primera meitat del 1700. La voluntat silvestre, la joia de viure de Correggio, un bell dia seran transfoses a la galanteria d'un Boucher i d'un Fragonard; estrany destí d'un art, extremadament madur, àdhuc en la seva ufanosa sanitat, d'un art vell, quarantenari i que agradarà fins a l'últim; miracle que es desplega amb l'absència de tota ombra d'inquietud i de tortura moral.»

Certament, amb Correggio s'entra en un món sensual, refinat i, si es vol, també purificat. Antonio Allegri en els darrers anys de la seva breu però gloriosa existència, als encisos de la màgia del seu fantàstic jardí, poblat de belles dones i d'amors, sabé donar imatges alegres i innocents. Manifestacions meravelloses de l'art de Correggio han de considerar-se aquells quadros mitològics que agradaren tan poc als col·leccionistes d'altres temps, però que avui són compresos i recercats. Els quadros d'Allegri, en efecte, més que els d'altres autors, sofriren els capritxos de la moda, i després d'haver estat recercats en 1600 per Rodolf II a Praga, Felip IV d'Espanya, Francesc I d'Este, Cristina de Suècia, foren oblidats.

Es sabut que venuda la col·lecció dels Estes a Dresde, per August III de Polònia; refugiada la col·lecció dels Farnesio a Nàpols, poc restava, feta excepció naturalment dels frescos de Parma, del mestre que era l'àrbitre del gust artístic en el 1600 i el 1700.

I les ofenses inferides a la seva gran obra?

La *Io* decapitada; decapitada també, per voler d'un púdic duc d'Orléans, la famosíssima *Leda* ara a Berlín, el cap de la qual ha estat refet per Schlesinger; amagada la *Dànae*; repudiats per Carles V i Felip II els quadros amb els *Amors de Jove*, tornaren a Itàlia. Desconeguda pels antics la *Camera di San Paolo*, amb les representacions de la *Cacera de Diana*. Cal afegir que s'ha d'arribar fins al 1900 per retrobar obres de Correggio en els altars.

* * *

Corrado Ricci — que amb Ugo Ojetti és el més gran crític d'Itàlia — escriu:

«De Correggio s'ha difós un tremolor de moviment, de llum, de joia, que per tres segles ha engendrat vibracions, les quals s'han escampat per tota Itàlia i fins més enllà dels seus confins. I no pot dir-se que aquestes vibracions siguin del tot extingides.»

I que això és veritat ho prova les adhesions que han arribat de tot arreu del món a Parma, la bella ciutat lombarda tan rica de tresors d'art i de records històrics en ocasió de la commemoració del quart centenari de la seva mort.

ATHOS NOVELLIS

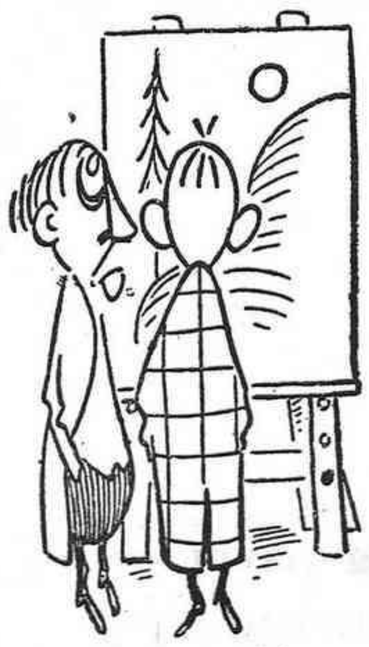

—Què penses d'aquesta tela?
—Es bonica. Però no sé per què hi havien de pintar res a sobre.

(*Dagens Nyheter*, Estocolm)

L'infermer (ex-garatgista). — Cinc litres?

(*Merianne*, París)

—Vostè s'ha assegut a totes les cadires!
—I ara! Només he provat d'asseure-m'hi!

(*Ric et Rac*, París)

nom registrat

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

—Apa, maca, fes un petó al padrí.
—Com el vol, a la Greta Garbo o a la Marlene Dietrich?

(*Ric et Rac*, París)

La dona del bandit xinès. — Aquests homes! No en sabràs mai de fer paquets!

(*Ric et Rac*, París)

—Només té una butaca del rengle 3 i una altra del 37? Està bé, me les quedo.

(*The Humorist*, Londres)

El jove advocat, que ha preparat l'escena per al client nou. — Ah, portes el correu d'aquesta tarda?
El grum. — Sí, senyor. Que en té prou o vol que n'hi porti més?

(*London Opinion*)

(c) Ministerio de Cultura 2006

MUSICA I RADIO

MÚSICA I TÈCNICA

Reflexions sobre el disc

Un dels fets més sorprenents que ens ofereix la història de la civilització, és que el geni humà aconsegueix sempre crear els seus instruments tècnics en el moment precís en què una sèrie de factors ho exigeixen per tal de poder aconseguir una etapa superior de perfecció. En efecte: coneixem invencions prematures que han arribat alguns segles massa aviat, per a les quals la humanitat no estava encara preparada a rebre-les i a fer-se-les seves. El cas contrari és rar: gairebé sempre la tècnica ha engendrat les formes noves i les transformacions necessàries que el seu segle li demanava. En la història de la música, hem vist durant els darrers segles dues transformacions fonamentals en què la tècnica ha jugat un paper decisiu: la transformació, en primer lloc, del clavicèmbal en el piano de pedals modern i — gairebé un segle més tard — la invasió de l'electricitat i de les seves darreres aplicacions en la vida musical.

Amb ocasió del bell concert de clavicèmbal que ens ha ofert aquests darrers dies el pianista Gibert-Camins a l'Associació de Música Antiga, ens poguérem adonar novament del que degué significar en els temps de Beethoven la victòria decisiva del nou instrument que sota les mans d'un Liszt havia de desplegar tota la seva riquesa, tots els encisos ignorats i insospitats d'un mecanisme cada dia més perfeccionat. El segle XIX, el segle del romanticisme i de les passions exagerades alhora que el segle de les confessions i dels quadros poètics, no podia acontentar-se amb un instrument que no admetia una expressió musical equivalent al contingut i a la raó d'ésser d'aquella època. I és precisament pel seu caràcter propi negligit i poc apreciat en els temps dels Chopins i dels Berlioz, que el so clar i brillant del clavicèmbal interpreta actualment per a nosaltres un ideal artístic que semblava perdut per a sempre

* * *

El disc, com la ràdio, correspon, en primer lloc, a l'ideal democràtic al quals ens trobem sotmesos. Es veritat que aquesta facilitat de la divulgació conté — segons molts — certs perills. Hi ha un bon nombre d'aficionats que en temen una profanació de les obres clàssiques, una manca de distància i de respecte quan ens serveixen les passions de Bach o les simfonies de Beethoven mentre estem sopant, durant una conversació lleugera o frívola, a qualsevol hora del dia i en qualsevol moment de la nostra vida. La solemnitat, la concentració interior que exigeix la sala de concert és reemplaçada per la deixadesa, per l'habitud del comportament quotidià mentre escoltem la música. Els adeptes més radicals de la música moderna han cregut durant un cert temps, que aquella era l'única atmosfera per a escoltar la música. Creien que la sala de concert havia quedat arreconada per a sempre. Les dificultats econòmiques de la vida musical semblaven confirmar-los en llur convicció. Ultra això, l'home modern semblava haver perdut la paciència i el gust de destinar tota una vetllada a escoltar amb atenció. He tingut l'ocasió de parlar amb grans directors d'orquestra i de veure com tot just de retorn de les seves *tournées* per la Unió Soviètica, parlaven tot desilusionats i es planyien d'un públic obrer distret i gens atent. Sembla, però, que actualment estem caminant vers un nou equilibri entre la música mecànica i la música viva. Cada una de les dues tindrà el lloc que li correspon en la vida musical de la nostra època.

La sala de concert troba encara un nombre suficient d'aficionats. I en trobarà encara més quan la necessària reorganització artística i econòmica sigui arreu un fet. Al costat de les audicions dels professionals en els concerts, la música dels aficionats ha aconseguit una importància creixent a tal punt que avui representa un element important en la vida musical, que ha sabut atreure els més grans compositors de la nostra època. Bartok, Hindemith, Milhaud, Stravinsky hi han contribuït amb obres importants, per a entitats corals i instrumentals d'aficionats, amb exercicis per a les primeres etapes del piano i del violí, amb peces per a infants i els aficionats i àdhuc amb òperes senceres, l'execució de les quals pot fer-se sense cap necessitat dels professionals de la música.

* * *

Es avui ja cosa admesa i indiscutida que el disc no podrà representar mai un equivalent del concert. No existeix cap competència entre les dues formes de reproducció musical. Les funcions i la importància del disc, i sobretot la seva relació amb el concert, són diferents.

Davant de l'execució d'una obra en el concert, el disc té una doble missió, fins ara massa poc reconeguda: és la del control de l'execució d'una peça musical i la de la preparació del públic. Admès que el disc, per la seva pròpia naturalesa, exigeix una perfecció absoluta de reproducció, el públic té la possibilitat d'exigir també ell, a base del seu coneixement d'un o de diversos discos de la mateixa obra, un grau perfecte en l'execució. No se'l podrà enganyar més. L'auditor, gràcies al disc, sabrà sempre i àdhuc podrà precisar les qualitats o els defectes d'una execució, cosa que abans semblava un misteri revelat solament als crítics. Al mateix temps l'aficionat a la música pot preparar-se per a un concert que ha d'escoltar.

Es un greu error el creure que l'idioma de la música és comprensible a primera oïda, de la qual cosa se'n derivaria que la millor música és aquella que es comprèn tot seguit. Tota música, i sobretot la contemporània, vol ésser escoltada diverses vegades, estudiada amb intelligència, per tal de poder seguir el desenrotllament dels temes i compendre el seu sentit immanent i la seva bellesa real. Esmentarem un exemple: s'anuncia per a molt aviat l'execució del concert de clavicèmbal de Manuel de Falla. Aquest concert és una de les obres més complicades de la nostra època; obra d'una bellesa estranya i deliciosa, però de les més refractàries a ésser compreses al primer cop. No hi ha cap públic al món que després d'una sola execució, pugui tenir-ne la menor sensació que correspongui a la intenció del seu autor. Hi ha un disc d'aquesta obra, no gaire bo certament, interpretat pel propi Falla, que permet de formar-se una idea d'aquest concert. Qui l'haurà escoltat amb atenció i l'haurà fet rodar unes quantes vegades les setmanes anteriors al concert, hi trobarà un veritable plaer. Heus ací un exemple de la funció preparatòria del disc de què hem parlat.

* * *

Caldria parlar encara de la importància pedagògica pròpiament dita del disc, importància ben poc cultivada fins ara. Estic convençut que és ací on resideix el gran futur del disc. L'atzar m'ha portat a veure aquests darrers dies alguns meravellosos àlbums de l'Odeon francesa, destinats a l'ensenyament de la geografia i de la música. En forma de brevíssimes peces senceres en la música, la paraula i els sorolls formaven un conjunt meravellós i impressionant, les principals contrades franceses amb llurs costums característics, prenen davant de nosaltres una vida emocionant i fidel. La paraula sovint seca i gairebé sempre mancada de suggestió del professor, és reemplaçada aquí per la pròpia vida. No hem de parlar de la importància que el disc hauria de tenir en tot sistema d'ensenyament musical, no sols en les escoles, sinó també en els conservatoris i en les escoles de música. Una gran casa alemanya ha arribat a produir tota una col·lecció de discos per a l'ensenyament de l'harmonia i del contrapunt.

I finalment, per no parlar fins a l'acabament d'aquest punt delicat, què seria de la ràdio sense l'abús del disc?

OTTO MAYER

COMPOSITORS MODERNS

ERIK SATIE

Erik Satie havia viscut a Montmartre i en la més lamentable bohèmia. Sort que Santiago Rossinyol no va permetre que es morís de fam. Si Satie hagués mort cap allà l'any 1890, les campanes de la basílica de la música moderna — aquella que a les acaballes del darrer segle anomenàvem música «modernista» — haurien tocat a vacant. Sense l'orientació de Satie, als compositors que venien després de Wagner «no els hauria estat possible de servir-se d'una certa atmosfera de Puvis de Chavannes», per dir-ho amb les seves mateixes paraules. Ja és sabut que, en aquell temps, Puvis de Chavannes era tingut per un absurd avançat.

—Què prepareu, Satie? — li va preguntar un dia Debussy.

—Penso — va respondre — en *La princesse Malaine*, però no sé com obtenir l'autorització de Maeterlinck.

Pocs dies més tard, Debussy havia obtingut l'autorització de Maeterlinck i començava a posar música a *Pelléas et Mélisande*.

Erik Satie no es va ofendre per aquesta poca delicadesa de Debussy. Va compendre tot seguit que *Pelléas et Mélisande* podia convertir-se musicalment en una obra mestra.

—No cal pensar més en Maeterlinck — va dir-se Satie —; procurem-nos una altra cosa.

* * *

Així com Santiago Rossinyol, Miquel Utrillo i Ramon Casas foren dels seus amics — el darrer va fer-li un retrat magnífic —, Satie va comptar amb la gran amistat d'un altre català famós. Vull dir el magnífic pianista lleidatà Ricard Vinyes. Pocs com aquest concertista han defensat i difós l'art innovador de l'autor de *Parade*. No fa molts anys — a mitjans de 1925 —, Vinyes em deia, molt afligit:

—Erik Satie se'ns mor. El seu esperit prou vol fugir de la malaltia, però lluita en va... Mor pobre, molt pobre, tan pobre com ha viscut sempre. Sort que els amics no l'abandonen. Picasso està desolat i fa per a ell tant com faria per a un germà.

Ricard Vinyes callava que era ell qui, amb Picasso, pagava l'estada de Satie en un sanatori. Sense l'ajut del pianista i del pintor, l'autor de les *Gymnopédies*, del *Prélude de la Porte Héroïque du Ciel*, de les *Sonneries de la Rose + Croix*, de la *Messe des pauvres* i dels *Trois morceaux en forme de poire*, hauria mort de misèria al mig del carrer. (I ara em diuen que és Vinyes qui es troba en situació apuradíssima als Estats Units. Cal fer alguna cosa per a aquest gran català.)

* * *

Satie, a qui els joves anomenaven *le bon maître*, era home d'un esperit multiforme. Tant quan parlava com quan escrivia música, passava imperceptiblement de la ironia a l'humor que no riu. En les seves targetes de visita ostentava un títol: «Sacerdot de l'Església Metropolitana de l'Art», i deia que l'havia fundada per tal de poder-se donar la satisçacció d'excomunicar gran part de la música que s'havia compost. Odis? No; però sí belles antipaties demostrades per les sagetes sonores del seu arc.

Els joves no gosaven imitar-lo, perquè ell havia dit:

—Camineu sols. Feu tot allò que sigui contrari al que jo faci. No us escolteu ningú.

Es que Erik Satie va tenir sempre a honor produir-se amb una independència salvatge.

* * *

Rossinyol, Utrillo i Vinyes m'havien fet penetrar en les interioritats de la vida de Satie. Per ells he sabut que en la composició no reposava. Una vegada va escriure un *«malson musical»* i el va titular *Défaite des Cimbres*. Els bons burgesos que assistien a l'audició volien matar l'autor. Satie continuà impertèrrit, responent amb la *Sonatine bureaucratique* i *Le parapluie de l'escouade* (llibre d'Alphonse Allais). I, com si no fos prou, *En habit de cheval*, que es compon de dos corals i dues fugues.

Els aficionats a registrar-ho tot en fitxers, el classificaren entre els objectivistes; altres, entre els impressionistes o entre els expressionistes. Com si se'l pogués marcar amb el ferro roent com una vedella! El que és important, el que compta, és la música que va deixar escrita.

Erik Satie, per Picasso

Fora de Berlioz, potser no hi ha cap altre músic francès que més hagi fet enrabiar la gent de conservatori i d'acadèmia. Fou, poc temps, deixeble de la Schola Cantorum i, aparentment seriós, escoltava els alliçonaments de Vincent d'Indy. Dins d'aquell ambient conventual, Satie, tot escoltant els gregorians, componia les seves *Sonates cycliques*! En una d'elles figuraven dos temes, un de masculí i un altre de femení. Les mostrà i la conclusió del professorat de la Schola Cantorum fou quasi unànime:

—Aquest gat dels frares ens està prenent el pèl!

Ara que la música de Satie ja no és temuda, per què no empendre una audició de les seves obres? La directiva de l'Associació de Música «da Camera», que no té por a cap avançada, podria donar a conèixer una obra que crec cabdal en la producció d'Erik Satie, d'una partitura d'originalitat sorprenent. Vull dir *Socrate*. Gosaria assegurar que la figura del filòsof antic està musicada tal com al mateix Sòcrates li hauria agradat que el manifestessin en música.

No conec res de modern tan *realment* grec, en música. Escrita en una factura senzilla, neta, reflexiva i plena d'austera gràcia, la música de *Socrate* és sense retòrica i quasi sense expressió.

D'aquesta audició de *Camera* arribaríem a les darreres obres de Satie, que foren els diàlegs cantats per a *Le médecin malgré lui* i els tres actes de *Paul et Virginie*.

Crec necessàries unes audicions de Satie a Barcelona, perquè davant d'aquest músic que encapçalant *Fils des étoiles* va escriure: «Déu enfonsi els superbs i els indecents», els intelligents no poden produir-se amb escepticisme.

* * *

Satie fou el músic de la Rosa + Creu. Sâr Péladan, inventor de la religió, encomanà a Satie una fanfarra, una trompeteria per a cridar els fidels. No podent-la encarregar a Wagner, escollí Erik Satie.

—M'escolliren — deia a Ricard Vinyes — perquè en aquella època em trobava quasi sepultat en la cripta del Graal. Vaig posar-me dret i vaig fugir, com anys abans de la Schola Cantorum i del jardí de Klingsor i de Faffner el Drac, i em vaig salvar per la franca rialla. El meu salvador va ésser Montmartre!

Aquesta franca rialla de Satie li ocasionà, una vegada, un disgust amb Debussy. Era al darrer assaig del poema debussià *La mer*, audició a porta tancada. Els oients s'havien extasiat escoltant una de les parts, titulada per l'autor: *De l'alba al migdia damunt de les onades*. Després d'aquest fragment, Debussy rebia grans felicitacions. Satie va formular així la seva:

—Bellíssim!... Sobretot, hi ha un petit moment, entre dos i tres quarts d'onze, deliciós...

La frase va fer fortuna, i Debussy no va perdonar-la mai del tot a l'autor de *Parade*.

RAFAEL MORAGAS

Notícies de tot el món

ALEMANYA

* El festival de Bayreuth tindrà lloc aquest any del 22 de juliol al 23 d'agost. El programa comprèn sis representacions del *Parsifal*, quatre d'*Els Mestres Cantaires* i tres cicles de la Tetralogia.

* Paul Hindemith està a punt d'acabar una gran òpera: *Mathis, el Pintor*. El tema gira a l'entorn de Matthias Grünewald, el pintor del famós altar d'Isenheim.

BELGICA

* Per a substituir l'orquestra Mengelberg, qui es troba gravement malalt, la «Société Philharmonique» de Brusselles, havia cridat l'orquestra berlinenca Furtwängler. Segons escriu el corresponsal del *Ménestrel*, ha calgut fer-lo protegir per la policia contra les manifestacions hostils de gent a la qual la política ha fet poc sensible als encisos d'una bella execució. Com si això fos poc, l'acollida que els ciutadans d'Anvers han dispensat a Furtwängler ha estat encara menys amical que a Brusselles.

ESPANYA

* Oscar Esplà, el cèlebre compositor, ha retirat la seva candidatura a l'Acadèmia de Belles-Arts, de Madrid. Al seu lloc ha estat elegit el mestre Moreno Torroba.

FRANÇA

* Arthur Honegger ha escrit la música per al film *Els Miserables*, basat en la famosa obra de Victor Hugo.

La crisi del teatre català

(*Ve de la pàgina* 5)

Però — algú ha dit — cent cinquanta mil pessetes anuals és poca cosa. Admetem-ho, tot i que és tres vegades més que les cinquanta mil ofertes per la Generalitat per subvencionar el teatre català.

Però també és cert que no es tracta pas de mantenir els còmics, sinó que aquests treballin i amb el seu art siguin capaços de produir ingressos que anirien a engrossir la quantitat esmerçada.

Perquè la qüestió no és pas tenir un ni molts teatres subvencionats, sinó tenir un teatre nacional que fos escola de teatre i planter d'actors i d'obres de teatre i de cinema.

Un teatre nacional, però, que per la presentació de les obres al principi, per les obres presentades quan en els autors se'ls despertés el sentiment de la dignitat, fos un exemple que, com els nostres museus, vinguessin a veure de fora de Catalunya els estudiosos i els simples turistes.

* * *

Ah, però — dirà l'afectat per la crisi i el públic en general —, això és un somni, perquè aleshores sí que amb les cent cinquanta mil pessetes no n'hi ha per res. Vós voleu un gran teatre.

No; jo vull, precisament, un teatre petit que no solament es pugui omplir cada nit, sinó que la seva escena no necessiti grans despeses. Per exemple, l'ideal seria l'Urquinaona, on l'escenari sembla que estigui a tocar de qualsevol espectador, còmodament assegut; on els actors no haurien de forçar la veu d'aquella horrible manera afectada a què es veuen obligats en els altres teatres. Només li manca l'escenari, però al lloc que ocuparia hi ha una casa i una casa no és cap obstacle insuperable.

* * *

Encara així, evidentment, cent cinquanta mil pessetes, posem-n'hi dues centes mil amb la subvenció de la Generalitat, seria poc, essent molt en relació a la misèria a què s'aspira ara. Però hem de recordar que Catalunya és autònoma, que som catalans i que som catalanistes. Que hem de construir — construir, no reconstruir — la Catalunya nova i que n'hem de tenir el sentiment i sentir-ne el deure. Que ésser català, amb l'autonomia, no ha d'ésser solament una ganga, sinó un orgull i una dignitat, que no hem d'aspirar que ens donin duros a quatre pessetes ni propines, sinó a pagar, per la nostra satisfacció interior, pel nostre orgull i en benefici nostre, els nostres duros a sis pessetes.

Ja sabem, ja, que hi ha molts catalanistes que fa molts anys que fan catalanisme comprant llibres i diaris catalans i formant part de tertúlies catalanistes per protegir el teatre català. No n'hi ha pas prou. Això és patriotisme de ploramiques. No cal pas sacrificar-se anant al teatre a veure un teatre català artificial, si és dolent; es tracta de fer de la Catalunya nova l'exemple de l'Espanya nova. El teatre és una de les coses que més es veuen de fora estant. Fem, doncs, la croada del teatre. Anant-hi? Anant-hi també, quan n'hi hagi, i sigui bo; però abans creant-lo. Tenim dues-centes mil pessetes. Se'n necessiten més. Jo ofereixo pagar cada any una segona cèdula pel teatre. No és molt, perquè pago només cinquanta pessetes. Però si cada català donés un cop a l'any el que hauria de pagar de cèdula, el teatre català, n'estem segurs, podria ésser un teatre del qual es parlés en el món i del qual pogués sortir un cinema que es pogués veure.

I això sentint només cada u l'orgull i la dignitat d'ésser un català de la Catalunya autònoma.

FIDEL AMARGOS

NOTES DE RADIO

De vegades hom sent formular l'opinió que la proporció de sensefilistes està a punt d'arribar, à Europa, al punt de saturació. Durant l'any passat, en els diversos països europeus s'han concedit més de tres milions i mig de llicències. A fi d'any, la Gran Bretanya tenia sis milions de sensefilistes, i aquest nombre ha d'haver crescut després.

Les estadístiques són menys precises a França, car durant molt temp no hi ha existit el sistema de la llicència. Només és des del primer de juliol darrer que tot propietari d'un aparell ha de declarar-lo i pagar un impost. El nombre aproximat de radioients francesos era, a darrers d'any, de 1.300,000.

A Alemanya, pel contrari, l'estiu passat es registrà un retrocés notable, degut sens dubte a l'evolució política; però, a la tardor, la corba s'ha fet ascendent i en tres mesos s'ha registrat més de mig milió de llicències; el mes de gener ha batut tots els rècords amb la xifra de 211,000.

Durant molts anys, Dinamarca ha presentat un percentatge molt elevat de sensefilistes en relació al nombre dels seus habitants. En 1933 l'ha augmentat encara, amb 35,000 llicències, de manera que es pot dir que, proporcionalment, posseeix el rècord d'Europa.

Hom segueix amb interès els esforços d'Austria per tal d'alçar-se de la crisi econòmica que ha tingut repercussions tan desastroses en totes les branques de la vida i, en particular, sobre la T. S. F. El nombre de 15,000 sensefilistes en 1933, per bé que poc important, ha d'ésser considerat com satisfactori.

Una estadísitca interessant és la de Palestina. El nombre de llicències, l'any passat, ha pujat de 900 a 2,500. Aquesta xifra promet elevar-se encara a una gran cadència.

Sembla que a hores d'ara Europa compta prop de 18 milions de sensefilistes declarats, és a dir, que llur nombre ha doblat en quatre anys.

Falta saber si estem a prop del punt de saturació.

(De *World Radio*, Londres.)

Música de Brahms al Japó

Sota la direcció del professor Klaus Pringsheim, l'Acadèmia Imperial de Música de Tòquio interpreta el «Deutsches Requiem»

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, paça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

HOTEL SEGUR
CLARIS, 8
SUBHASTA OFICIAL Tots els dies a les 6 tarda
Taxador Oficial - Subhastador Municipal
HOTEL SEGUR

(c) Ministerio de Cultura 2006

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA